

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
DILEME OBDAVČITVE KAPITALSKIH DOBIČKOV NA
DELNICE

Ljubljana, marec 2005

MILENA BURGAR

IZJAVA

Študentka Burgar Milena izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Miroslav Glasa, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, 20. marec 2005

Podpis: _____

KAZALO

1. UVOD	1
2. DAVEK OD KAPITALSKIH DOBIČKOV V DAVČNEM SISTEMU	2
2.1. Pojem in viri kapitalskega dobička	2
2.2. Začetki davka na kapitalski dobiček v Sloveniji.....	3
2.2. Zakon o dohodnini.....	4
2.3. Davčna reforma	7
2.4. Obdavčitev dobička in kapitalskega dobička in njene ekonomske funkcije.....	8
3. SPLOŠNI OKVIRI DAVKA OD KAPITALSKEGA DOBIČKA V EU	10
3.1. Sporazumi o izogibanju dvojnemu obdavčevanju.....	11
3.2. Davek od kapitalskega dobička v davčnih sistemih razvitih držav	11
3.3. Obdavčitev dobička podjetij v davčnih sistemih razvitih držav	14
3.4. Davčno ugodnejša okolja	15
4. ZAMISEL O OBDAVČITVI KAPITALSKEGA DOBIČKA V SLOVENIJI	17
4.1. Dosedanje ureditve v davčnem sistemu	17
4.2. Predlog spremembe Zakona o dohodnini.....	18
5. NOVI ZAKON O DOHODNINI	20
5.1. Vrste kapitala in pretežni lastniški delež.....	21
5.2. Davčna osnova.....	21
5.3. Pridobitev kapitala	22
5.4. Odsvojitve kapitala.....	23
5.5. Odlog ugotavljanja davčne obveznosti	25
5.6. Akontacija dobička iz kapitala	26
5.7. Obdavčitev po načelu svetovnega dohodka.....	26
6. KRITIČNE OCENE NOVEGA ZAKONA O DOHODNINI	27
6.1. Kritike davčne rešitve s strani menedžerjev in davčnih strokovnjakov.....	27
6.2. Ustavnost novega zakona	29
6.3. Načini izognitve plačila davka na kapitalski dobiček	34
6.4. Ravnanje menedžerjev oz. pretežnih lastnikov.....	36
7. PREDLOGI IN SPREMEMBE NOVE VLADE O DAVČNIH REŠITVAH	39
7.1. Zamisli obdavčitve kapitalskih dobičkov za bodočnost	41
8. SKLEP	42
LITERATURA	44
VIRI	46

1. UVOD

Z diplomskim delom bomo preučili danes zelo aktualno obdavčitev kapitalskih dobičkov. Davčna reforma v Sloveniji, ki velja od 01.01.2005, je precej povečala njihovo obdavčitev. To je sprožilo pravi beg kapitala iz Slovenije, kar je prisililo novo vlado v spremembo te obdavčitve, a z majhnim učinkom. V delu bom opisala obdavčitev kapitalskih dobičkov v Sloveniji pred in po novi davčni reformi, primerjala rešitve z Evropsko Unijo in preučila posledice večje obdavčitve kapitalskih dobičkov v slovenskem gospodarstvu.

Dober davčni sistem ne sme ovirati učinkovite alokacije virov. Davčna zakonodaja je namreč zelo pomemben dejavnik pri odločanju posameznika o razporeditvi prihrankov med potrošnjo in investiranjem. Vlagatelji se odločijo za naložbe na trgu vrednostnih papirjev oz. v delnice, s ciljem realizacije donosa. Davki so temelj suverenosti vsake države in instrument za uravnavanje gospodarstva, socialne politike, vplivajo na potrošnjo, na podjetniško strukturo, varujejo domačo industrijo in spodbujajo varčevanje. Ukrepi davčne politike se ne odražajo le v lastni državi, ampak tudi v sosednjih. Posebej pomembno v državah EU je, da države članice čim tesneje sodelujejo med seboj in svoje davčne politike razvijajo v isto smer, saj te občutno vplivajo na njihov enotni trg.

Slovenija se kot članica EU smiselno primerja s pravnimi ureditvami držav Evropske Unije in zato tudi išče vzor v urejenosti pravnih redov teh držav. Menim, da so pozitivne izkušnje in zakonske rešitve drugih držav članic EU dobrodošle pri oblikovanju slovenske davčne zakonodaje. Obdavčitev kapitalskih dobičkov poznajo praktično v vseh evropskih državah, vendar se sistemi obdavčenja po posameznih državah razlikujejo. Tega ni spremenila niti Evropska Unija, saj je članicam prepuščeno, da v svoji notranji zakonodaji določijo svoja pravila za obdavčitev.

Diplomsko delo je razdeljeno na več sklopov, izmed katerih vsak predstavlja določen del sistema obdavčitve kapitalskih dobičkov. Na začetku sem v splošnem predstavila pojem in vire kapitalskega dobička, ter umestila davek od kapitalskega dobička v davčni sistem (2. poglavje). Poudarila sem teoretično ozadje obdavčitve kapitalskih dobičkov in njihovo ekonomsko učinkovitost. V 3. poglavju povzemam usmeritve Evropske unije na področju obdavčevanja dobička in kapitalskega dobička. Za primerjavo sem navedla tudi stopnje obdavčitev po posameznih državah. Večina razvitejših držav kapitalski dobiček vključuje v osnovo dohodninskega zavezanca in ga obdavči z Zakonom o dohodnini, nekatere države pa imajo samostojen davek na kapitalske dobičke (Capital gains tax).

V 4. poglavju navajam reformno zamisel strožje obdavčitve kapitalskih dobičkov v Sloveniji. Sledi podrobna razlaga tistega dela novega Zakona o dohodnini, ki opredeljuje obdavčitev

kapitalskih dobičkov (5. poglavje). Največje novosti so v uvedbi termina »pretežni lastniški delež« ter njegovi opredelitvi, v obdavčitvi po načelu svetovnega dohodka in razširitvi obdavčenja s povezanimi osebami. Novi obdavčitvi v večini nasprotujejo davčni strokovnjaki ter menedžerji in poudarjajo neskladnost novega zakona z Ustavo Republike Slovenije ter njegove destimulativne investicijske učinke (6. poglavje).

Davčna reforma je bila izvedena v izredno neugodnem času, saj je bilo leto 2004 hkrati tudi volilno leto (7. poglavje). Nova vlada je še pred pričetkom veljave novega Zakona o dohodnini napovedano obdavčitev kapitalskih dobičkov znižala na efektivno 20-odstotno (obdavčenih je le 40-odstotkov osnove). Za prihodnost pa napoveduje novo temeljito davčno reformo, zato bomo na področju obdavčitve kapitalskih dobičkov lahko znova pričali davčnim zapletom.

Predmet diplomskega dela je primerjalna analiza sistema davka na kapitalske dobičke pred in po davčni reformi v Sloveniji. Namen diplomskega dela je prikaz trenutne ureditve področja obdavčenja kapitalskih dobičkov v Sloveniji in primerjava z drugimi evropskimi davčnimi sistemi. Postopek, ki sem ga uporabljala pri izdelavi diplomskega dela temelji na podlagi preučitev domače in tuje literature, virov ter spletnih strani s področja zakonodaje. Metodologija analize bo potekala od teoretičnih zamisli preko mednarodno primerjalnih rešitev do dejanskega stanja v naši državi.

2. DAVEK OD KAPITALSKIH DOBIČKOV V DAVČNEM SISTEMU

Slovenija ureja področje obdavčitve kapitalskega dobička z Zakonom o dohodnini. Dobiček iz kapitala od prodaje vrednostnih papirjev in deležev v kapitalu je dohodkovni vir. Skupaj z ostalimi dohodki se dohodninskemu zavezancu vključi v njegovo osnovo in obdavči po lestvici za odmero dohodnine.

2.1. Pojem in viri kapitalskega dobička

Po Zakonu o dohodnini je dobiček iz kapitala definiran kot dobiček, dosežen z odsvojitvijo kapitala (ZDoh-1, 2004, 85. člen). Davek na kapitalski dobiček ni premoženjski davek, ampak je po klasifikaciji OECD oblika davka od dohodka iz premoženja. Po starem Zakonu o dohodnini je dobiček iz kapitala - dohodek iz kapitala, po novem pa je *dobiček iz kapitala*. Davek od dobička iz kapitala sodi med neposredne davke.

Kapitalski dobiček se ustvari ob prodaji kapitala (delnic, vzajemnih skladov, nepremičnin). Po konceptu Haig-Simonsa pomeni povečanje vrednosti sredstev oz. kapitala, ustvarjanje kapitalskih dobičkov, zmanjšanje pa nastajanje kapitalskih izgub. Če ima nekdo v lasti delnice Microsofta v vrednosti 10.000 dolarjev in naraste vrednost teh delnic v enem letu na

12.500 dolarjev, je delničar s tem pridobil za 2.500 dolarjev kapitalskega dobička. Teh 2.500 dolarjev predstavlja povečanje v potencialno možni potrošnji in gre torej za obliko dohodka. V kolikor delničar delnice Microsofta po enem letu proda, so kapitalski dobički realizirani, v nasprotnem primeru ostanejo nerealizirani. Gledano iz stališča Haig-Simonsove teorije ni pomembno, ali so kapitalski dobički realizirani ali ne. V vsakem primeru predstavljajo potencialno potrošnjo in posledično tudi dohodek. Kriterij Haig-Simonsa se uporablja pri večini davčnih reform, četudi je z njim dohodek težko določljiv. Omogoča pa vodoravno izenačenost med davčnimi zavezanci, saj so vsi dohodki vključeni davčno osnovo. Prav tako je tudi zelo učinkovit in nevtralen kriterij, saj vse dohodke obravnava enako (Rosen, 1999, str. 344).

Davčni teoretiki (Haig-Simons koncept) poudarjajo, da je obdavčitev smiselna pri realiziranih in nerealiziranih kapitalskih dobičkih. Računovodje in poslovneži v večji meri zagovarjajo obdavčitev realiziranih kapitalskih dobičkov. Davčni administratorji pa poudarjajo, da davčni prihodek kapitalskih dobičkov skoraj ne pokrije stroškov zbiranja in zato menijo, da davek na kapitalske dobičke ne bi smel biti deležen prevelike pozornosti (Cnossen, 1990, str. 37).

Nerealiziranih kapitalskih dobičkov se v praksi ne obdavčuje, saj bi to zahtevalo od lastnika, da plača davek, četudi še ni prejel denarja in še ne ve zagotovo, če ti dobički tudi dejansko obstajajo. Po mnenju nekaterih bi morali celo manj obdavčevati kapitalske dobičke, saj predstavljajo odpoved potrošnji, so bolj tvegani, pospešujejo akumulacijo kapitala in glede na davčno literaturo niso običajna oblika dohodka, zato naj posledično ne bi predstavljali davčne obveznosti (Musgrave, 1993, str. 358).

V kolikor se obdavčujejo le realizirani kapitalski dobički to pomeni, da je davek odložen do prodaje kapitala. S tem se pojasni znana trditev med davčnimi strokovnjaki, da je odložen davek tudi prihranjen davek. Ker so obdavčeni le realizirani kapitalski dobički se davčni zavezanci ne odločajo za zamenjavo ali prodajo delnic, saj bi ob tem morali plačati davčno obveznost. Gre za lock-in efekt, saj davčni sistem ukleni investitorja v trenutni portfelj. Posledica se vidi v neoptimalni razporeditvi kapitala, saj ta ne potuje tja, kjer so donosi največji, ampak ostane tam, kjer je davčno najmanj obremenjen (Rosen, 1999, str. 339).

2.2. Začetki davka na kapitalski dobiček v Sloveniji

Zakon o dohodnini je že od 1.1.1991, določal obdavčitev kapitalskih dobičkov, toda obdavčitev je bila za nekaj let odložena. Neobdavčitev naj bi v času po uvedbi sistemskih družbenih sprememb pripomogla k razcvetu do takrat nepoznanega poslovanja z vrednostnimi papirji in lastniškimi deleži v gospodarskih družbah. Davek od dobička iz kapitala je vpeljala novela Zakona o dohodnini konec leta 1996. Kapitalski dobički od

prodaje vrednostnih papirjev in deležev v kapitalu so se začeli obdavčevati s 1.1.1997, davčno napoved je bilo potrebno prvič oddati do 28. februarja 1998 (Vovk, 2001, str. 54-55).

Vzpostavitev davka na kapitalni dobiček je bila v letu 1997 predvsem namenjena preprečitvi borznih špekulacij. Država je skušala obdavčiti posamezne vlagatelje, ki so s špekuliranjem na borzi v zelo kratkem času zaslužili visoke dobičke, zato jih je obdavčila z davkom, ki določa obdavčitev le v prvih treh letih od nakupa.

2.2. Zakon o dohodnini

Davek od dohodka fizičnih oseb – dohodnina – je eden od »velike trojice« davkov, v katero spadajo še davek na potrošnjo in prispevki za socialno varnost. Dohodnina oz. davek od dohodka fizičnih oseb obdavčuje dohodkovne vire in je vpeljan na strani virov sredstev. Zgodovinsko je dohodnina eden mlajših davkov, saj se je v Evropi pričela uveljavljati ob koncu 19. stoletja. Delež tega davka se v davčnih prihodkih držav članic OECD že počasi, a vztrajno znižuje (Stanovnik, 2004, str. 83).

Dohodnina kot sistem obdavčitve dohodkov fizičnih oseb, je bila v Sloveniji uveljavljena z reformo davčnega sistema, sprejeto konec leta 1990. Namesto obdavčenja dohodkov s posameznimi vrstami davkov (cedularna obdavčitev), ki je veljala do konca leta 1990, je bila uvedena obdavčitev vseh dohodkov fizične osebe z eno vrsto davka, to je z dohodnino (sintetična obdavčitev). Veljavni Zakon o dohodnini je začel veljati 1.1.1994, nato se je nekajkrat spremenil, a od leta 1997 nič več. V letu 2004 je Slovenija dobila nov Zakon o dohodnini, ki je začel veljati v začetku maja leta 2004 in se uporablja od 1. januarja 2005.

Najpomembnejši razlogi za pripravo novega Zakona o dohodnini, so:

- spremenjene razmere v načinu pridobivanja dohodka fizičnih oseb,
- spremenjena zakonodaja, ki ureja dohodke in statuse fizičnih oseb,
- potreba po večji prilagoditvi sistema dohodnine mednarodno primerljivim standardom in predpisom EU,
- relativno visoka splošna obremenitev dohodkov fizičnih oseb, predvsem dohodkov iz dela,
- davčne obremenitve so neenakomerno porazdeljene.

Zakon o dohodnini se navezuje na naslednje povezane predpise:

- Zakon o davčnem postopku (Ur. l. RS, št. 54/04, 57/04 - ZDS-1 in 109/04 - Odl. US);
- Zakon o davčni službi (Ur. l. RS, št. 57/04);
- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur. l. RS, št. 106/99, 72/00, 81/00, 124/00, 109/01, 108/02 in 135/03);
- Ustava Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 33I/1991-I, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 139/2004).

Temeljni cilji, ki so bili upoštevani pri pripravi zakona, so:

- širša razbremenitev zavezancev, še posebej tistih v nižjih dohodkovnih razredih, ki bodo razbremenjeni v celoti, in sicer do višine minimalnega dohodka,
- bolj enaka in bolj pregledna davčna obravnava dohodkov in enakomernejša razporeditev davčnih bremen med zavezanci,
- širitev davčne osnove.

Navedeni cilji so bili zastavljeni na podlagi ugotovitev, da imamo v Sloveniji relativno visoko splošno obremenitev dohodkov fizičnih oseb, predvsem dohodkov iz dela, da so davčne obremenitve neenakomerno porazdeljene in zato zavezanci prehajajo iz davčno bolj obremenjenih oblik dohodkov v manj obremenjene.

Temeljna načela, ki jih je upoštevalo Ministrstvo za finance (2004) pri pripravi zakona, so:

- načelo splošne davčne obveznosti, po katerem je v obdavčitev načeloma zajet vsak dohodek fizične osebe,
- načelo vodoravne izenačenosti, ki določa obravnavo zavezancev v enakem ekonomskem položaju (zavezanci s približno enako visokimi dohodki bi morali biti obremenjeni s približno enako visokimi davki),
- načelo navpične izenačenosti, ki določa obravnavo zavezancev z različno visokimi dohodki (davčno breme je porazdeljeno progresivno glede na raven dohodka tako, da se stopnja obdavčitve povečuje z višino dohodka).

Glede na zastavljene cilje in načela novi Zakon o dohodnini upošteva naslednja izhodišča:

- kot osnovni koncept oziroma izhodišče je ohranjena sintetična oziroma globalna obdavčitev vseh dohodkov fizičnih oseb z enim davkom, to je z dohodnino;
- enota obdavčitve je posameznik;
- uveljavljeno je načelo obdavčitve rezidentov po svetovnem dohodku in nerezidentov po viru dohodka v Sloveniji. S tem bo doseženo povečanje obsega davčne obveznosti za rezidente, ki bodo poslej obdavčeni od dohodka, ki bo dosežen v Sloveniji in v tujini (načelo obdavčitve svetovnega dohodka) in povečane obveznosti za nerezidente, saj bodo jasneje kot doslej določena pravila, kdaj se šteje, da je dohodek obdavčen v Sloveniji (načelo obdavčitve po viru dohodka);
- uveljavljena je razširitev davčne osnove na ta način, da so v obdavčitev načeloma zajeti vsi dohodki fizičnih oseb. Med doslej neobdavčenimi dohodki je potrebno izpostaviti obresti od denarnih depozitov pri bankah in od dolžniških vrednostnih papirjev;
- zakon uvaja tudi posamezne definicije dohodka za namene tega zakona, saj definicije, ki izhajajo iz določb druge zakonodaje, niso zadostne za potrebe izvajanja Zakona o dohodnini;

- uveljavljena je sprememba inflacijskih mehanizmov, in sicer je zaradi predvidenega zmanjšanja inflacije ukinjena indeksacija lestvice in olajšav znotraj posameznega leta in je predlagana za leto vnaprej določena fiksna lestvica za odmero dohodnine;
- spremenjena je lestvica za odmero dohodnine, in sicer je število davčnih razredov zmanjšano iz dotedanjih 6 na 5 davčnih razredov;
- opravljene so spremembe v sistemu olajšav.

V obdavčitev so po predlogu zakona v splošnem zajeti vsi dohodki in dobički fizične osebe, ki jih je fizična oseba pridobila ali dosegla v davčnem letu, razen tistih, ki so izrecno navedeni kot oproščeni plačila dohodnine. Kot dohodek se šteje vsako izplačilo oziroma prejem dohodka, ne glede na obliko izplačila oziroma prejema dohodka.

Z vidika obdavčitve z dohodnino so dohodki razdeljeni na šest skupin:

- a) dohodki iz zaposlitve,
- b) dohodki iz dejavnosti,
- c) dohodki iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti,
- d) dohodki iz premoženja,
- e) dobički iz kapitala,
- f) vsi drugi dohodki.

Dohodkom od a) do c) pravimo **aktivni**, saj temeljijo **na delu**, dohodkom od d) do e) pa **pasivni**, ker temeljijo **na premoženju in premoženjskih pravicah**. Dohodek se bo torej delil na aktivnega, ki ga bo zavezanec pridobil z osebnim delom kot dohodek iz zaposlitve in avtorskih honorarjev, in na pasivnega, kot je dohodek iz premoženja (najemnine, dividende, kapitalski dobički) in iz premoženjskih pravic. Na splošno se predvideva večja obdavčitev pasivnega dela in manjša obdavčitev aktivnega dela. Z vidika obdavčenja je še posebno pomembna razmejitev znotraj aktivnih dohodkov. Če namreč posamezni dohodek izvira delno iz zaposlitve in delno iz prenosa premoženjske pravice, se šteje, da v celoti izvira iz zaposlitve. Če posamezni dohodek zavezanca izvira delno iz dejavnosti in delno iz prenosa premoženjske pravice, se šteje, da je v celoti dohodek iz dejavnosti (in je obdavčen kot dohodek iz dejavnosti) (Šarman, 2004, str. 64).

Z novim Zakonom o dohodnini naj bi razbremenili osebe z nižjimi dohodki, nekoliko bolj pa obdavčili tiste, ki imajo višje prihodke. Ker bo prvih več kot drugih, se pričakuje, da se bo v državno blagajno nateklo približno 35 milijard tolarjev manj denarja. V letu 2005, ko bo zakon pričel veljati, naj bi bilo 227 milijard tolarjev dohodkov od dohodnine, medtem ko jih je bilo v letu 2003, 255 milijard tolarjev (Nidorfer, 2003, str. 38).

2.3. Davčna reforma

Nov dohodninski zakon je bil v Sloveniji potreben predvsem zaradi uskladitve davčnega sistema z zahtevami direktive EU in zaradi prilagoditev gospodarskim razmeram ter mednarodno primerljivim standardom in predpisom. Z uspešno izpeljano davčno reformo se pričakuje bolj enaka in preglednejša davčna obravnava dohodkov in enakomernejša razporeditev davčnih bremen med zavezanci.

Elemente davčnega sistema v Sloveniji je postavil dr. Marko Kranjec. Ključni elementi davčne zakonodaje so bili na začetku devetdesetih let postavljeni z Zakonom o dohodnini. Politična odločitev preteklega državnega zbora je bila, da naj bogatejši sorazmerno z dohodki prispevajo več. Sledila je osnovnemu načelu progresivne obdavčitve, ki ga za tovrstne razmere zagovarja tudi bivši glavni ekonomist Svetovne banke in nobelovec prof. Stiglitz.

V Sloveniji je bilo od osamosvojitve veliko davčnih sprememb, a so bile vse davčne reforme bolj milih oblik. Sestava davčnih prihodkov se v Sloveniji od leta 1992 do 2003 ni bistveno spremenila (Rednak, 2004, str. 22). Še vedno smo daleč od povprečne sestave davkov, ki velja za staro evropsko petnajsterico ali države članice OECD. V zadnjih 12 letih se je občutneje zmanjšal le delež socialnih prispevkov v skupnih davčnih prihodkih, kar je država nadomestila z davkom na plačilni seznam.

Tabela 1: Obremenitev z davki in prispevki za socialno varnost, Slovenija, 1995-2003

Leto	Skupaj		Davki		Socialni prispevki	
	Vrednost v mrd Sit	% BDP	Vrednost v mrd Sit	% BDP	Vrednost v mrd Sit	% BDP
1995	976	41,1	553	23,3	422	17,8
1996	1.086	39,8	651	23,9	434	15,9
1997	1.204	38,7	733	23,6	470	15,1
1998	1.364	39,4	840	24,3	524	15,1
1999	1.543	39,9	964	24,9	579	15,0
2000	1.670	39,3	1.027	24,2	643	15,1
2001	1.876	39,4	1.144	24,0	731	15,4
2002	2.113	39,8	1.306	24,6	807	15,2
2003	2.320	40,5	1.448	25,3	871	15,2

Vir: Nacionalni računi, 2004.

Skupne obremenitve z davki in prispevki za socialno varnost so se v obdobju od osamosvojitve Slovenije dalje postopoma zniževale do leta 1996. S skupnimi fiskalnimi obremenitvami v višini 40% BDP je Slovenija nekoliko nad povprečjem Evropske unije (Nacionalni računi, 2004). Delež skupnih obremenitev glede na BDP se ni spremenil niti ob

uvedbi davka na dodano vrednost, trošarin in davka na kapitalske dobičke ter drugih davkov na specifične storitve do leta 1999. Glavni razlog postopnega zniževanja fiskalnih obremenitev, merjenih v deležu BDP, je bil zmanjševanje prispevkov za socialno varnost (prispevka delodajalcev), zmanjševanje carin in ostalih uvoznih dajatev.

V Sloveniji je po besedah finančnega ministra Andrej Bajuka, davčna reforma nujno potrebna na dveh ključnih področjih. Potrebno je znižati javno porabo z vidika dolgoročne uspešnosti gospodarskega razvoja in mednarodne konkurenčnosti, ter ob tem drugače razdeliti davčna bremena. Izkušnje novo-industrializiranih držav namreč kažejo, da je visoko kakovost življenja in cilje socialne države moč doseči ob bistveno manjšem javnem sektorju, kot je v Sloveniji, vendar s popolnoma drugačnim pristopom v fiskalni in davčni politiki. Dolgoročno bi si morala Slovenija za cilj zastaviti mnogo manjši javni sektor, ki ne bi smel preseči 30 odstotkov bruto domačega proizvoda.

Namesto parcialnih rešitev potrebuje Slovenija korenitejšo davčno reformo, ki bo zmanjšala davke na delo in prilagodila davke na kapital tako, da bo nastal primernejši kompromis med učinkovitostjo in pravičnostjo. Tako bo še vedno davčno zanimiva za tuje vlagatelje, hkrati pa bodo bogatejši oziroma lastniki kapitala plačali več za proizvodnjo javnih dobrin. Dober in učinkovit davčni sistem mora biti relativno enostaven za izvajanje in čim bolj fleksibilen glede razmer v gospodarstvu.

Davčni svetovalci so v novi davčni reformi poudarili vprašanje zapletenih in nejasnih davčnih predpisov, ki so bili vpeljani z novimi zakoni. Med cilji davčne reforme tudi ni nujne poenostavitve predpisov, kar bi podjetjem in drugim zavezancem prineslo tudi davčno gotovost. Problem pomanjkljivih zakonov je tudi v tem, da posamezni lobiji vse preveč energije vložijo v iskanje zakonskih »lukenj«, namesto da bi usmerjali svojo energijo v nove poslovne podvige (Rednak, 2004, str. 22).

2.4. Obdavčitev dobička in kapitalskega dobička in njene ekonomske funkcije

Temeljni koncept obdavčevanja v Sloveniji bi moral urediti situacijo, ko je treba bolj obdavčiti kapital in zmanjšati obdavčitev dela. Slovenija ima eno največjih obdavčitev dela, zato je logičen sklep, da bi te davke morali zmanjšati, vire pa nadomestili z dodatnimi prilivi iz davkov na dobiček ali premoženje. Glavni razlog za to, da je priliv iz kapitalskih dobičkov v Sloveniji majhen, ni v nizki stopnji obdavčitve, temveč v skromnem obsegu kapitala. V Sloveniji bi morali delovati predvsem v smer večje kapitalske krepitve in s tem večanja osnove (Kordež, 2004, str. 8).

Kljub lastninjenju družbenega kapitala v podjetjih, denacionalizaciji in privatizaciji stanovanjskega premoženja, v Sloveniji glede na distribucijo obdavčitve, še vedno vlada prepričanje, da so najbogatejši tisti člani družbe, ki imajo najvišje plače. Da plače kot glavni

dohodek iz dela v kapitalizmu niso osrednji vir bogastva in zato tudi ne glavni vir socialnih razlik, je pojasnil Tine Stanovnik, profesor na ljubljanski Ekonomski fakulteti (Kovač, 2004, str. 8). Dejal je, da so najbogatejši ljudje v Sloveniji tisti, ki so obdobje tranzicije izkoristili za to, da so pod izredno ugodnimi pogoji prišli do velikega premoženja. Veliko premoženje se ne ustvarja z delom ampak tako, da je pravi človek v pravem trenutku na pravem mestu. Ne gre samo za srečo, ampak za kombinacijo sposobnosti, zvez in drugih dejavnikov. V tranziciji je bilo v Sloveniji ogromno prerazdeljevanja premoženja ob prehodu družbene v zasebno lastnino. O dejanskem izvoru bogastva in socialnih razlikah v kapitalistični Sloveniji je profesor ljubljanske Ekonomske fakultete, Aleš Vahčič menil da so razlike v dohodkih iz dela v Sloveniji kljub drugačnemu javnemu mnenju še zmeraj razmeroma majhne v primerjavi s tradicionalnimi kapitalističnimi državami (Kovač, 2004, str. 8). Razlike v dohodkih od premoženja, sestavljenih iz kapitalskih dobičkov, dividend in rent, so neprimerno večje. Če je nekdo vložil sto tisoč evrov pred 12 leti in se je vrednost podvajseterila, je v resnici vsako leto zaslužil neobdavčenih 200 tisoč evrov, ker nismo imeli davka na kapitalne dobičke. To je neprimerno več kot katerikoli delovni dohodek v Sloveniji.

Stanovnik in Vahčič sta nedvoumno opredelila temeljno zakonitost kapitalističnega sistema, da se veliko bogastvo ne ustvarja z dohodki iz dela (plačami), ampak predvsem z lastništvom kapitala in njegovim učinkovitim vlaganjem. Tako kot v drugih kapitalističnih državah so tudi v Sloveniji najbogatejši sloj prebivalstva lastniki kapitala in ne prejemniki plač. Če lastniki kapitala prejemajo tudi plače, te zagotovo niso glavni vir njihovega bogastva. Ključni dejavnik socialnega razslojevanja v Sloveniji je obdavčitev kapitala. Bivši minister za finance, Dušan Mramor, je ob predstavitvi novega Zakona o dohodnini opozoril na ključno značilnost našega davčnega sistema, ki je v celotnem obdobju prehoda davčno močno obremenjeval delo in hkrati privilegiral kapital. Slovenija je davčno nekonkurenčna pri delu in zelo konkurenčna pri obdavčitvi dobičkov podjetij. Bivši finančni minister je med drugim izpostavil, da je imela naša država eno najnižjih dejanskih (efektivnih) davčnih stopenj na dobičke podjetij v primerjavi s članicami EU.

Skupni znesek stroškov dela vseh podjetij in organizacij v Sloveniji je bil v letu 2003 okoli 2.500 milijard tolarjev, dobička pred obdavčitvijo pa okoli 400 milijard. Slovenija ima 25-odstotno (nominalno) davčno stopnjo na dobiček podjetij, vendar je bila dejanska (efektivna) davčna stopnja zaradi velikih davčnih olajšav enkrat nižja. V letu 2003 je bila 12,7-odstotna, med letoma 1996 in 2002 je bila v povprečju 12,1-odstotna (Kovač, 2004, str. 8). Z novim dohodninskim zakonom je 20-odstotna olajšava za naložbe podjetij odpravljena. Minister za finance, Andrej Bajuk poudarja, da se je ta olajšava zlorabljala in imamo zato eno najnižjih efektivnih stopenj davka na dobiček. Toda med evropskimi državami poteka v zadnjih letih zaostrena davčna konkurenca, zato bi tudi Slovenija morala težiti k nižanju stopnje davka na dobiček. Velja namreč, da se bolje obnese nizka splošna davčna stopnja kot višja stopnja z množico olajšav, ki ponujajo obilico možnosti za zlorabe.

Ekonomska teorija napoveduje, da naj bi višja obdavčitev dohodkov kapitala zmanjšala obseg naložb in znižala dolgoročno raven kapitala ter tehnično opremljenost dela. Ker več kapitala na delavca povečuje produktivnost delavcev, lahko omenjena sprememba zniža dolgoročno raven BDP na prebivalca in s tem družbeno blaginjo. Glede na raziskave naj bi podjetja, ki izkoriščajo davčne olajšave, ne investirala nič več kot tista podjetja, ki teh olajšav ne izkoriščajo. Zato bi po sedanji reformi, ki bi pocenila (predvsem nizko kvalificirano) delo in podražila kapital, spodbujali podjetja, ki maksimizirajo dobiček, k večjemu najemanju dela in k manjšem obsegu dražjega kapitala. Toda, obdavčitev kapitala pomeni večjo obdavčitev bogatejših, ki običajno prihranijo večji delež dohodka. Neželena stranska posledica te reforme bi lahko bila znižana stopnja varčevanja, ki lahko zniža dolgoročno gospodarsko rast. Morda lahko v letu 2005 pričakujemo investicijski razcvet, saj odprava davčnih olajšav pomeni, da je bilo leto 2004 zadnje, v katerem so lahko podjetja izkoristila tako visoke davčne olajšave. Seveda bo leta 2005 temu primerno manj naložb in bi se zaradi davčne reforme lahko pojavilo neželjeno kratkoročno nihanje v BDP. Zdi se torej, da je davčna reforma, ki naj bi v mnogih segmentih prinesla koristne novosti, lahko škodljiva za dolgoročno gospodarsko rast in družbeno blaginjo, nenazadnje tudi za tiste, ki bodo z davčno razbremenitvijo kratkoročno sicer nekoliko pridobili.

Davek na kapitalni dobiček sicer spodbuja potrošnjo in zavira investiranje. V majhnih, odprtih ekonomijah lahko visoki davki na kapitalne dobičke spodbujajo beg kapitala v tujino. Dolgoročno takšne ekonomije postanejo delovno intenzivne, saj imajo manj kapitala v proizvodnji in posledično se niža produktivnost in dohodek (Cnossen, 1990, str. 37-41).

3. SPLOŠNI OKVIRI DAVKA OD KAPITALSKEGA DOBIČKA V EU

Edini predpis Evropske Unije, ki deloma posega tudi na področje obdavčevanja kapitalnih dobičkov, ki jih dosegajo fizične osebe, je smernica o združevanju, ki ureja tudi obdavčevanje kapitalnih dobičkov doseženih v primeru združitve družb. Obdavčenje kapitalnih dobičkov je praviloma prepuščeno v urejanje državam članicam Evropske Unije, ki v svoji notranji zakonodaji in v sklenjenih sporazumih o izogibanju dvojnemu obdavčevanju dohodka in premoženja določajo natančnejša pravila za obdavčitev navedenih dohodkov. Zaradi navedenega so razlike med načini obdavčevanja kapitalnih dobičkov fizičnih oseb v državah članice Unije precejšnje. Na splošno lahko ugotovimo, da praktično vse države EU obdavčujejo kapitalne dobičke, ki jih dosegajo fizične osebe. Praviloma se obdavčujejo dobički, realizirani pri odsvojitvi nepremičnin, vrednostnih papirjev in drugih deležev v kapitalu. Sistemi obdavčevanja kapitalnih dobičkov se med državami precej razlikujejo, in sicer tako glede ročnosti dobičkov (tj. obdavčenje kratkoročnih oz. dolgoročnih kapitalnih dobičkov), načina opredelitve davčne osnove in načina obračunavanja realiziranih izgub (Ministrstvo za finance, 2000).

Na splošno velja, da so fizične osebe v državah Evropske unije obdavčene z davkom od dohodka fizičnih oseb, dohodnino. Sistemi dohodnine, ki so uveljavljeni po državah članicah, se medsebojno razlikujejo predvsem glede na to, kaj se prišteva v obdavčljiv dohodek posameznika, kakšne so oprostitve in olajšave ter kolikšne so davčne stopnje. Sistem dohodnine, ki je uveljavljen v Sloveniji, je v splošnem primerljiv s sistemi, ki so uveljavljeni v državah članicah Evropske unije.

3.1. Sporazumi o izogibanju dvojnemu obdavčevanju

V Evropski uniji na področju obdavčitve niso začrtana stroga pravila, zahteva pa se upoštevanje pravila fiskalne nevtralnosti, kar pomeni zagotovitev enake obdavčitve za blago domače proizvodnje in za blago uvoženo iz tujine ali drugih članic Evropske unije, saj je na enotnem trgu potrebno zagotoviti popolnoma prost pretok blaga, da pa bi to dosegli, mora biti blago obdavčeno v državi, od koder izvira, ali pa v državi, kamor je namenjeno.

Namen sporazumov o izogibanju dvojnemu obdavčevanju je, da državi, ki sta ga sklenili, ne pobereta istovrstni davek od iste osebe za isti dohodek, in sicer ena, ker je prejemnik rezident, in druga, ker je dohodek dosežen na njenem ozemlju. Državi si davek skladno z dogovorom razdelita ali pa ga pobere le ena od njiju.

Davčni iznajdljiveži bi lahko določila sporazumov uporabili v nasprotju z njihovim namenom in izkoristili tako, da davka ne bi plačevali ne eni ne drugi državi. Sporazumi naj bi z odpravo dvojnega obdavčevanja na mednarodni ravni spodbujali menjavo blaga in storitev ter pretok oseb in kapitala, ne smejo pa olajšati izogibanja davkom ali davčnih utaj. Sicer imajo davčni zavezanci ne glede na sporazume možnost uporabljati razlike v ravni obdavčitve med državami in davčne ugodnosti, ki izhajajo iz davčne zakonodaje različnih držav, vendar je stvar posameznih držav, da v svojo notranjo zakonodajo vključijo določbe, s katerimi bodo preprečile takšna izmikanja. Vedno gostejša mreža sporazumov o izogibanju dvojnemu obdavčevanju sicer izboljšuje stanje na tem področju, hkrati pa omogoča, da se z uporabo umetno-pravnih konstrukтов izrabljajo davčne ugodnosti in davčne razbremenitve predpisane v sporazumih.

3.2. Davek od kapitalskega dobička v davčnih sistemih razvitih držav

Slovenija je obdavčitev v Zakonu o dohodnini prevzela od srednjeevropskih držav. Razlike med Slovenijo in državami s pretežnim lastniškim deležem se pojavijo zlasti pri višini davčne stopnje.

Tabela 2: Davek na kapitalske dobičke od prodaje vrednostnih papirjev ali deležev v kapitalu (v%) leta 2002

Država	Davek na kratkoročni kapitalski dobiček	Davek na dolgoročni kapitalski dobiček	Davek na pretežni lastniški delež
Slovenija	50,0	0,0	50,0
Nemčija	48,5	0,0	48,5
Avstrija	50,0	0,0	25,0
Italija	12,5	12,5	27,0
Luksemburg	25,0	0,0	19,0
Nizozemska	0,0	0,0	25,0
Belgija	33,0	0,0	16,5
Avstralija	48,5	23,5	0,0
Velika Britanija	40,0	10,0	0,0
ZDA	35,0	18,0	0,0
Kanada	31,3	23,0	0,0
Norveška	28,0	28,0	0,0
Francija	20,8	20,8	0,0
Slovaška	19,0	19,0	0,0
Islandija	10,0	10,0	0,0
Danska	40,0	0,0	0,0
Češka	32,0	0,0	0,0
Portugalska	10,0	0,0	0,0
Nova Zelandija	0,0	0,0	0,0
Mehika	0,0	0,0	0,0
Švica	0,0	0,0	0,0

Vir: Kovač, 2004, str. 8.

Zgornja tabela prikazuje, da bi v primeru ohranitve predlaganega sistema obdavčitve kapitalskih dobičkov (predlagana 50-odstotna obdavčitev celotnih pretežnih lastniških deležev) Slovenija imela najvišje obdavčene kapitalske dobičke. Podana tabela je za davek od dobička iz kapitala, ki velja za fizične osebe, in sicer za kapitalske dobičke od prodaje vrednostnih papirjev ali deležev v kapitalu. Podane so najvišje možne davčne stopnje, kar pomeni, da so v sistemih s progresivno dohodninsko lestvico (na primer v Sloveniji, Nemčiji in Avstriji), možne tudi nižje obdavčitve. V večini držav so kratkoročni (špekulativni) kapitalski dobički določeni s prodajo delnic prej kot v enem letu od dneva njihove pridobitve. V Sloveniji kot kratkoročno obdobje velja daljše, triletno obdobje (Kovač, 2004, str. 8).

V Nemčiji in Avstriji so pretežni lastniški deleži opredeljeni pri vsaj 1-odstotnem lastniškem deležu kapitala vsake družbe. V Nemčiji so kapitalski dobički obdavčeni po sistemu

polovičnega dohodka, kar pomeni, da se po dohodninski progresivni davčni lestvici obdavči le polovica ustvarjenega dobička z najvišjo davčno stopnjo 48,5 odstotka. V Avstriji so obdavčeni s polovico individualne dohodninske stopnje, ki bi jo zavezanec dosegel, če bi zanje veljala navadna dohodninska stopnja. To pomeni, da se za tovrstne dobičke uporablja poseben davek z najvišjo davčno stopnjo 25 odstotkov (European tax handbook, 2000).

V Italiji, Belgiji in na Nizozemskem so pretežni lastniški deleži obdavčeni zunaj dohodninskega sistema s posebno davčno stopnjo v višini 27, 16,5 in 25 odstotkov. V Italiji pretežni lastniški deleži obsegajo najmanj 2-odstotka glasovalnih pravic, dobički od njihove prodaje pa so zavezani posebnemu proporcionalnemu davku po 27-odstotni davčni stopnji (Kovač, 2004, str. 8). Po podatkih European Tax Handbook 2003 poznajo obdavčitev kapitalskih dobičkov od pretežnih lastniških deležev tudi države Beneluksa. V Belgiji so pretežni lastniški deleži tisti, ki presegajo več kot 25-odstotno lastništvo kapitala, zanje pa velja poseben davek po 16,5-odstotni davčni stopnji. V Luksemburgu so dobički obdavčeni po podobnem sistemu kot v Avstriji s posebnim davkom, ki dosega le polovico individualne dohodninske stopnje (največ 19-odstotkov), pri čemer morajo biti pretežni lastniški deleži večji od 10-odstotkov kapitala družbe. Nizozemska za tovrstne dobičke uporablja posebno proporcionalno stopnjo v višini 25-odstotkov, pretežni lastniški deleži pa presegajo 5-odstotkov kapitala podjetja.

Obstaja tudi druga davčna pot brez obdavčitve pretežnih lastniških deležev, ki jo prikazuje davčna analiza OECD z naslovom Entrepreneurship and Growth, Tax Issues (2002):

1. v prvo skupino držav se uvrščajo tiste, ki sploh ne obdavčujejo kapitalskih dobičkov (na primer Grčija, Poljska, Koreja);
2. druga skupina držav obdavčuje le kratkoročne (špekulativne) dobičke, ki se praviloma dosežejo s prodajo delnic prej kot v enem letu od njihove pridobitve (na primer Danska, Češka);
3. v tretji skupini so države, ki obdavčujejo vse kapitalske dobičke ne glede na obdobje prodaje delnic, pri čemer velja za dolgoročne dobičke nižja stopnja obdavčitve (na primer Španija, Velika Britanija, ZDA);
4. četrto skupino zastopajo države, ki obdavčujejo kratkoročne in dolgoročne kapitalske dobičke s posebno enotno davčno stopnjo zunaj sistema dohodnine. Gre za posamični (cedularni) davek z enotno in nizko davčno stopnjo (na primer Finska, Irska, Švedska).

Omenjena davčna analiza OECD opozarja, da visoki davki na kapitalske dobičke zmanjšujejo varčevanje in naložbe, negativno vplivajo na ponudbo kapitala in razvoj podjetij, zavirajo razvoj kapitalskega trga in spodbujajo selitev kapitala, povečujejo davčne utaje in krčijo davčne prihodke, odvrtačajo zaposlene od aktivnega lastništva v podjetjih in zavirajo spodbudo nagrajevanja menedžerjev od uspešnosti poslovanja podjetij (Kovač, 2004, str. 8).

3.3. Obdavčitev dobička podjetij v davčnih sistemih razvitih držav

Davčna reforma Evropske Unije v 90-tih letih je šla v smeri zniževanja davčnih stopenj v državah Evropske unije. Glede na to, da ima danes Slovenija enega najbolj konkurenčnih davčnih sistemov na področju obdavčevanja davkov od dobička pravnih oseb tudi velja, da Evropska unija vključno z državami pristopnicami še naprej znižuje davčne stopnje, Slovenija pa ostaja na tem področju na isti ravni in celo širi davčno osnovo ter zmanjšuje davčne olajšave, kar pomeni manjšo konkurenčnost.

Tabela 3: Primerjava davčnih stopenj na obdavčitev dobičkov podjetij v Evropi in ZDA (v%) med letom 2000 in 2005

Država	leto 2000	leto 2005
Irska	24,0	12,5
Avstrija	34,0	25,0
Finska	29,0	26,0
Portugalska	37,4	27,5
Češka	31,0	28,0
Danska	32,0	28,0
Luksemburg	37,5	30,4
Nizozemska	34,5	31,5
Belgija	40,2	34,0
ZDA	40,0	40,0

Vir: Simpson, 2005, str. 28.

Države Evropske Unije stalno znižujejo davčne stopnje obdavčitve podjetij, saj težijo k pridobivanju tujih investicij. Potencialno s tem tudi izvajajo pritisk na ZDA, za podobna davčna znižanja. Po sledih Irske, ki je spustila obdavčitev od 24% na 12,5% med letom 2000 in 2003, so države druga za drugo nižale obdavčitve. Nizozemska, druga država z največ ameriškimi investicijami, je poenostavila davčno strukturo in znižala obdavčitev za 3 odstotne točke, od 34,5% na 31,5%. Portugalska je znižala obdavčitev za 10 odstotnih točk na 27%. Avstrija za 9 odstotnih točk, na 25%. Celotna Nemčija, ki ima še vedno najvišjo obdavčitev in nasprotuje nižanju davkov v ostalih regijah, jo je znižala od visokih 56% pred šestimi leti, na 38,3% v letu 2004. Nemški red je namreč sledil standardu ZDA, ki ima davčno stopnjo 40% in vključuje povprečno stopnjo zveznih držav. Veliko večjih podjetij, še posebej glede na zapleteno ameriško davčno strukturo, izkoristi luknje v zakonu in plačujejo mnogo manj kot bi dejansko morali po uradnih davčnih stopnjah. V ZDA so sicer izvedli znižanje tovarniških davkov v kompenzacijo za izgubljene ugodnosti. Toda efektivna davčna stopnja obdavčitve dobičkov podjetij, ki se plača po odbitkih, je še vedno vsaj 10 odstotnih točk nad evropskim povprečjem.

Ameriška podjetja so se hitro odzvala na nižanje davkov in povečala obseg svojih investicij v Evropi. Odpošiljanje dohodkov in večjih ameriških projektov v države z nižjimi obdavčitvami je edina večja pot ameriških podjetij s katero se lahko izognejo plačilu davka v ZDA in s tem znižajo efektivno davčno stopnjo (Simpson, 2005, str. 29).

Evropska davčna bitka se je še povečala z širitvijo EU na vzhodne evropske države, saj je Poljska v enem letu znižala davke iz 27% na 19%. Tam ima sedaj ameriško podjetje Delphi Corp., postavljenih že šest podružnic. Tudi Amazon.com je napovedala ustanovitev evropskega operacijskega centra na Irskem. Hewlett Packard Co. je že lansko leto ustanovil raziskovalno razvojni center na Irskem in s tem izkoristil prednost nizke obdavčitve intelektualne lastnine.

Zaradi stalnega zniževanja davkov dobiva Evropa vedno bolj pečat nekorektnega poslovnega obnašanja, kar pa ni povsem upravičeno. Zelo težko je namreč primerjati obdavčitev različnih območij in področij, z različnimi davčnimi stopnjami, po različnih merilih. V splošnem pa je jasno, da je kapital v Evropi veliko manj obdavčen, delo in potrošnja pa bolj kot v ZDA. Skupno gledano je nivo obdavčitve veliko nižji v ZDA, a porazdelitev je zelo različna.

Posamezni podjetniški davki lahko tudi zavajajo zaradi zakonskih lukenj, kar pomeni, da veliko podjetij plačuje manj. Sama davčna stopnja je sicer zelo pomembna, še bolj pa je pomembno, kaj dejansko obdavčuje. Če dejansko obdavčuje le polovico dobičkov podjetij, potem davčna stopnja sploh ni tako izrazito velika, kot se zdi.

Jane Gravelle, davčni strokovnjak ZDA, je poudaril, da je efektivna davčna stopnja v ZDA v letu 2001, 32%. V evropskih državah z visoko davčno stopnjo in več odbitki kot v ZDA je efektivna davčna stopnja nižja medtem ko je v državah z nižjo davčno stopnjo in manj odbitki efektivna davčna stopnja podobna. V letu 2005 se pričakuje, da bo imelo več podjetij v ZDA padeč efektivne obdavčitve predvsem zaradi bega kapitala v davčne oaze. Evropska znižanja davčne stopnje so v večini primerov kompenzirana z znižanjem odbitkov oz. olajšav. Glede na davčne študije dobivajo evropske vlade v končni fazi enak izkupiček kot pred spremembo. A nižje davčne stopnje so bolj privlačne za podjetja (Simpson, 2005, str. 30).

3.4. Davčno ugodnejša okolja

Plačati čim manj davkov je želja večine davčnih zavezancev. Davčne zakonodaje večine razvitih držav pa so relativno zapletene in davčnim zavezancem praviloma nalagajo visoko davčno breme. V želji po doseganju čim višjih neto dohodkov izbirajo zavezanci med različnimi možnostmi in ena od njih je tudi selitev kapitala v davčno bolj ugodna okolja (v davčne raje, davčne oaze ali off shore).

Davčne oaze so neposredna konkurenca tako imenovanim togim tradicionalnim davčnim sistemom, ki jih ima večina razvitih držav. Z ugodnejšo davčno obravnavo dohodkov posameznikov in podjetij namreč izvabljajo tuj kapital, ki je relativno gibljiv, s tem pa jemljejo del fiskalnega prihodka državam, od koder privabljeni kapital prvotno izvira. Tako države z relativno visoko stopnjo obdavčitve izgubljajo svoj fiskalni prihodek, kar vodi v novo povečanje davčnih obremenitev.

Davčne oaze so nastajale predvsem v bližini velikih finančnih in trgovskih središč in v otoških državah. Geografsko davčne oaze lahko razdelimo na štiri glavne cone (Zalar, 2005, str. 74):

- ameriško-karibska cona: Veliki Antili (Kajman), Bahamski otoki;
- evropska cona: Ciper, Gibraltar, Nizozemska, Luksemburg;
- arabski polotok: Dubaj, Abu Dabi, Katar;
- azijsko-oceanska cona: Singapur in Hongkong.

Ugodnosti davčnih oaz:

- nizka obdavčitev ustvarjenega dobička družbe (davčne stopnje pod 10 odstotkov),
- nizka obdavčitev oz. oprostitvev plačila davka ob izplačilih dividend,
- nizka obdavčitev oziroma oprostitvev ustvarjenih kapitalskih dobičkov,
- nizka obdavčitev oziroma oprostitvev davka na premoženje,
- oprostitvev davkov na izplačane dohodke iz pravic industrijske lastnine,
- oprostitvev davka ob izplačilu obresti,
- oprostitvev plačila davka ali taks pri izvedbi različnih transakcij bančnih računov,
- večina davčnih oaz ponuja anonimnost pravih lastnikov kapitala ali premoženja. To utegne koristiti predvsem rezidentom držav, ki dohodke posameznikov obdavčujejo po načelu svetovnega dohodka (mednje sodi tudi Slovenija). Vendar je pri tem treba opozoriti, da gre tu le za skrivanje kapitala, obveznost plačevanja davkov v Sloveniji ostaja. V nasprotnem primeru gre za davčno utajo.

Izbira davčne oaze, ki prinaša najmanjšo davčno obremenitev, je težavna, saj jih je v svetu že več kot 50 in se med seboj tudi precej razlikujejo v davčnih ugodnostih (Zalar, 2005, str. 74). Pri izbiri davčne oaze in selitvi kapitala je treba tehtati predvsem med koristmi in stroški, ki so povezani s selitvijo. Če stroški presegajo koristi, selitev kljub nižjemu davčnemu bremenu seveda ni smiselna. Ključne težave pri selitvi kapitala so predvsem v nepoznavanju pravnega sistema davčne oaze in potrebi po najemanju lokalnih svetovalcev. Postopki registracije so večinoma preprosti, a povzročajo dodatne stroške. Posamezne davčne oaze ob tem zahtevajo tudi minimalno navzočnost lastnikov kapitala (določeno število dni v posameznem koledarskem letu) in zaposlitev določenega števila lokalnih delavcev. Vse omenjeno zvišuje stroške selitve in zmanjšuje koristi ugodnih davčnih stopenj. Kljub temu so davčne oaze za lastnike kapitala privlačne in se selitev premoženja pogosto izkaže kot prava poteza.

4. ZAMISEL O OBDAVČITVI KAPITALSKEGA DOBIČKA V SLOVENIJI

Dohodninski zakon, ki ga je Državni zbor sprejel v začetku leta 2004, je prinesel obdavčitev obresti, spremembo obdavčenja kapitalskih dobičkov doma in v tujini ter spremembo obdavčenja dobičkov iz vzajemnih skladov. Pri obdavčevanju kapitalskih dobičkov sta večji novosti v obdavčitvi dobičkov doseženih v tujini in večni obdavčitvi pretežnih lastnikov.

4.1. Dosedanje ureditve v davčnem sistemu

V letu 2002 je bilo v dohodnino prijavljenih skupno 2.754 milijard tolarjev bruto dohodkov, od česar so plače, nadomestila plač in povračilo stroškov pomenili daleč največji posamezni dohodninski vir v višini 1.878 milijard tolarjev (68,2-odstotka). Najmanjši dohodninski vir so zajemali dobički iz kapitala, doseženi s prodajo delnic oziroma deležev v kapitalu. V dohodnino je bilo prijavljenih zgolj 64 milijonov tolarjev kapitalskih dobičkov, kar je bilo le 0,002-odstotka vseh dohodninskih virov. Če predpostavimo, da so se vsi prejemniki dobičkov uvrstili v najvišji davčni razred in so bili dobički obdavčeni po najvišji efektivni davčni stopnji 41,1-odstotka, se je to leto iz njihove obdavčitve v državni proračun steklo le 26 milijonov tolarjev. Ker je bila po podatkih proračunskega memoranduma leta 2002 skupna vrednost dohodnine 320 milijard tolarjev, so davčni prihodki iz obdavčitve kapitalskih dobičkov od prodaje vrednostnih papirjev ali deležev pomenili zgolj 0,008-odstotka dohodninskih prihodkov. Za primerjavo naj navedem, da je po podatkih OECD Revenue Statistics leta 2000 v najbolj kapitalistični državi na svetu ZDA delež davčnih prihodkov od obdavčitve kapitalskih dobičkov v celotnih dohodninskih prihodkih dosegal kar 9,4-odstotka, v najbolj kapitalistično liberalni evropski državi Irski pa 5,6-odstotka (Kovač, 2004a, str. 7).

Razmerje med davčnimi prihodki od kapitalskih dobičkov in celotno dohodnino razkrije, da je v obdobju prehoda dohodninski sistem davčno močno privilegiral lastnike kapitala. Po raziskavi o porazdelitvi dohodka v prehodu z naslovom Dohodki, dohodkovna neenakost in trg dela: pred tranzicijo in tranzicija (Stanovnik, 2001, str. 14-29), so bili v letih 1997-1999 v Sloveniji kapitalski dobički skoncentrirani v rokah najpremožnejšega sloja prebivalstva z najvišjimi dohodki. Raziskava je pokazala, da je bil dohodek iz premoženja, kjer največji delež zajemajo dividende in kapitalski dobički, zgoščen v zgornji polovici najpremožnejših gospodinjstev. Desetina gospodinjstev z najvišjimi dohodki je prejela 45,4-odstotka dohodkov iz premoženja, desetina gospodinjstev z najnižjimi pa samo 0,7-odstotka. Še večja koncentracija premoženja in kapitalskih dobičkov je značilna za razvite kapitalistične države, saj denimo v ZDA in Kanadi odstotek najpremožnejših davkoplačevalcev razpolaga s približno 60-odstotki kapitalskih dobičkov.

Porazdelitev dohodkov iz premoženja in izredno nizek davčni izplen iz obdavčitve kapitalskih dobičkov potrjujeta, da je dosedanja obdavčitev kapitalskih dobičkov največje davčne koristi prinašala najbogatejšemu sloju prebivalstva. Da bi bili v prihodnje vendarle

bolj obdavčeni tudi dohodki lastnikov kapitala, je vlada z dohodninsko reformo uvedla obdavčitev kapitalskih dobičkov od prodaje pretežnih lastniških deležev. Bivši minister za finance, Dušan Mramor, je pojasnil, da nova obdavčitev kapitalskih dobičkov na osnovi pretežnih lastniških deležev temelji na ideji, da bodo, ne glede na čas prodaje vrednostnih papirjev oziroma deležev v kapitalu - obdavčeni vsi kapitalski dobički, ustvarjeni s prodajo lastniških deležev, ki v srednjih in velikih podjetjih presegajo 60 milijonov tolarjev. Kot velika in srednja podjetja so opredelili vsa tista, ki imajo več kot 200 milijonov tolarjev kapitala, iz takšne obdavčitve pa so izvzeta mala podjetja, kjer je lastništvo ponavadi večinsko. Če bi tudi zanje veljal predlagani način, bi močno zavrli vlaganje v mala podjetja, ki so izredno pomembna za gospodarski razvoj.

Z dohodninsko reformo je skušala vlada prek nove obdavčitve kapitalskih dobičkov bolj obdavčiti dohodke lastnikov kapitala, ki v kapitalizmu pomenijo najbogatejši sloj prebivalstva. Obdavčitev dobičkov od prodaje pretežnih lastniških deležev naj bi prinesla večjo solidarnost in socialno pravičnost tudi v tistem delu davčnega sistema, ki obdavčuje dohodke iz kapitala. Toda prvotni predlog z obdavčitvijo pretežnih lastniških deležev bi pomenil najvišjo obdavčitev kapitalskih dobičkov med vsemi razvitimi državami na svetu, kar ogroža ekonomsko učinkovitost gospodarstva in pomeni prehod iz enega v drug davčni ekstrem (Kovač, 2004, str. 8).

Po starem Zakonu o dohodnini (1991), ki je prenehal veljati z 31.12.2004, je bil davek na kapitalske dobičke urejen precej drugače. Zavezanec za davek iz dobička iz kapitala je bila prav tako fizična oseba s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki dosega na njenem območju dobiček s prodajo vrednostnih papirjev ter drugih deležev v kapitalu gospodarskih družb in zadrug. Za domače vrednostne papirje je veljala 30-odstotna davčna stopnja. Osnova za davek na kapitalski dobiček je bila razlika med prodajno ceno kapitala in valorizirano vrednostjo kapitala v času pridobitve. Za izračun revalorizirane vrednosti kapitala je država izdelala tabele revalorizacijskih koeficientov. Omenjena osnova za davek se je izračunavala le, če je vlagatelj vrednostni papir prodal v obdobju po preteku šestih mesecev do treh let od dneva, ko je bil vrednostni papir pridobljen. Kljub številnim lobiranjem za uvedbo domačemu kapitalskemu trgu prijaznejše zakonodaje na tem področju, ni prišlo do skrajšanja triletnega obdobja (Prusnik, 2004, str. 24-33).

4.2. Predlog spremembe Zakona o dohodnini

Ljubljanska borza vrednostnih papirjev je marca 1999 podala pobudo za spremembo obdavčitve kapitalskih dobičkov iz trgovanja z vrednostnimi papirji v Sloveniji:

- ohranitev dotodanje 30-odstotne stopnje obdavčitve kapitalskih dobičkov, s to razliko, da ta dobiček ne bi bil vključen v dohodninsko osnovo. Stopnja obdavčitve kapitalskih dobičkov je bila do sedaj 30-odstotna, a ker je kapitalski dobiček vštet v osnovo za odmero dohodnine, se je lahko stopnja v skrajnem primeru (odvisno od dohodka

posameznika) povečala celo do 50-odstotkov, ker je tudi v mednarodnem merilu izredno veliko;

- skrajšanje dobe, v kateri je dobiček obdavčen, s treh let na 6 mesecev. S tem bi se povečala prilagodljivost naložb, zanimanje malih vlagateljev, znižalo stroške borznega posredovanja, zmanjšalo razpon med nakupno in prodajno ceno in predvsem povečalo hitrost prenosa prihrankov in s tem likvidnost kapitalskega trga;
- določena naj bi bila tudi spodnja meja neobdavčljivega dobička. Predlagan je bil znesek v višini polovice povprečne neto mesečne plače v decembru leta za katerega se oddaja napoved;
- ukinitvev kapitalskega dobička za dolžniške vrednostne papirje (menice, obveznice, blagajniške zapise), kar bi morale zanimati državo in druge izdajatelje teh papirjev (na primer centralno banko ali Ministrstvo za finance), saj bi se tako zanimanje za te papirje precej povečalo;
- odprava oprostitve plačila kapitalskega dobička iz naslova prve prodaje delnic. Ti dobički so ogromni in neobdavčeni, na drugi strani pa so vlagatelji, ki se trudijo in ukvarjajo z naložbami, pa morajo takoj prispevati davke.

Tabela 4: Primer olajšav pri degresivni obdavčitvi dobičkov iz kapitala

Prodaja vrednostnih papirjev – leta	Olajšava – v odstotkih
do 2 leti	0
2 – 3 leta	15
3 – 4 leta	35
4 – 5 let	70
5 in več let	100

Vir: Šešok, 2001, str. 17.

Klemen Šešok (2001, str. 17), meni, da novi sistem obdavčitve dobička iz kapitala spodbuja »dolgoročno imetništvo kapitala«, obdavčena pa je »prehitra« prodaja kapitala. Šešok pa zagovarja uveljavitev sistema degresivne obdavčitve. To pomeni, da noben zaslužek pri prodaji delnic – ne po enem, ne po treh, ne po petih letih ni povsem rešen davčnega bremena, z »ročnostjo« pa odstotek obdavčitve pada.

Zmagovalna stranka SDS na čelu z Andrejem Vizjakom je spomladi 2004 predlagala, naj bi kapitalske dobičke pri prodaji delnic in deležev obdavčevali po lestvici, ki bi bila odvisna od trajanja lastništva delnic in deloma od velikosti kapitalskega dobička. Kdor bi delnice prodal prej kot v enem letu, bi se mu davčna osnova znižala za 35 odstotkov. Če bi jih prodal pozneje kot po enem letu, a prej kot v petih letih, bi se mu znižala za 50 odstotkov. Pri prodaji po petih letih bi se mu znižala za 60 odstotkov, če bi ustvaril več kot 10 milijonov kapitalskega dobička oziroma bi bil pri manj kot 10 milijonih kapitalskega dobička davka oproščen. S tem bi zavezanci v najvišjem dohodninskem razredu plačali od 20 do 32,5

odstotka davka na kapitalski dobiček, odvisno od dobe lastništva kapitala. Splošni triletni rok za obdavčitev bi bil odpravljen (Javornik Cajnko, 2004, str. 2).

Predlagana je bila tudi sprememba pri pravilih o obdavčevanju dobička iz kapitala, ustvarjenega z odsvojitvijo pretežnega lastniškega deleža ali njegovega dela. Prej je bilo v besedilu predloga zapisano, da je pretežni lastniški delež vsak lastniški delež, na podlagi katerega zavezanec ima ali je imel v katerem koli času v preteklih petih letih pred odsvojitvijo deleža, neposredno ali posredno prek povezanih oseb, vsaj 10% delež v kapitalu oziroma v posameznem razredu delnic določene pravne osebe. Sedaj velja, da je pretežni lastniški delež tisti delež v osnovnem kapitalu, ki vrednostno s sorazmernim upoštevanjem drugega kapitala gospodarske družbe dosega najmanj 60 milijonov tolarjev, ki ga ima zavezanec neposredno ali posredno preko povezanih oseb, če kapital gospodarske družbe po pridobitvi lastniškega deleža presega 200 milijonov tolarjev. Po novem predlaganem besedilu naj bi torej iz določila, da se ne glede na čas posedovanja obdavči dobiček od odsvojitve pretežnih lastniških deležev, izpadli majhni prodajalci lastniških deležev, čeprav so večinski.

5. NOVI ZAKON O DOHODNINI

Večina vlad si želi čim večje davčne prihodke, ki jim omogočajo večjo politično moč. Zato običajno vlada zvišuje davčne stopnje in pričakuje večje davčne prihodke. A to ni nujno prava pot.

Temeljna zamisel soodvisnosti med davčno stopnjo in davčnimi prihodki ima namreč dva nasprotna si učinka, matematičnega in ekonomskega. Matematični učinek ob zvišanju davčne stopnje poveča davčne prihodke, znižanje pa jih zniža. Ekonomski učinek pa napoveduje, da ob zvišanju davčne stopnje pride do nespodbud za gospodarski razvoj in obrnjeno lahko znižanje davčne stopnje poveča vlaganje, zaposlenost in gospodarsko rast, s tem pa se poveča davčna osnova in posledično davčni prihodki. V ekonomski teoriji takšen položaj razlaga Lafferjeva krivulja, ki pravi, da ob davčni stopnji nič odstotkov davčnih prihodkov ni, in ravno tako davčnih prihodkov ni pri davčni stopnji sto odstotkov, saj ekonomsko okolje na gospodarstvo ne vpliva spodbudno in torej ekonomske aktivnosti ni. Med tema skrajnostima vedno obstajata davčni stopnji, ki prinašata enake davčne prihodke, visoka davčna stopnja na nizko davčno osnovo in nizka stopnja na višjo davčno osnovo (Zalar, 2005, str. 74).

Lafferjeva krivulja sama po sebi ne priporoča znižanja davčne stopnje, obljublja pa, da lahko nižja stopnja poveča davčne prihodke, če je davčna stopnja že previsoka. Glede na izredno visoke mejne stopnje davka na dohodek in na kapitalske dobičke v Sloveniji, v primerjavi z državami OECD in EU grozi resna nevarnost, da je naša država že na padajoči stopnji Lafferjeve krivulje. To pomeni, da visoke davčne stopnje dušijo gospodarski razvoj in da bi davčna razbremenitev lahko povečala davčne prihodke (Zalar, 2005, str. 74).

5.1. Vrste kapitala in pretežni lastniški delež

Vrste kapitala, katerih odsvojitve se obdavčuje z davkom od dobička iz kapitala, so naštet v 86. členu Zdoh-1 (2004):

1. **pretežni lastniški delež ali njegov del**; to je delež, ki hkrati izpolnjuje dva pogoja. Je lastniški delež v osnovnem kapitalu, katerega vrednost s sorazmernim upoštevanjem drugega kapitala gospodarske družbe dosega najmanj 60 milijonov tolarjev. V to vrednost se všteva delež, ki ga ima zavezanec v lasti neposredno ali posredno, prek povezanih oseb. Delež v osnovnem kapitalu in sorazmerni del drugega kapitala gospodarske družbe se ugotavljata kot povprečje njegove vrednosti, navedene v poslovnih poročilih gospodarske družbe v zadnjih 5 letih, pred odsvojitvijo lastniškega deleža zavezanca. Prav tako mora kapital gospodarske družbe po pridobitvi lastniškega deleža presegati 200 milijonov tolarjev. Kapital gospodarske družbe po pridobitvi se ugotavlja kot povprečje vrednosti, navedene v zadnjem poslovnem poročilu po pridobitvi.
2. vrednostni papirji in deleži v gospodarskih družbah, zadrugah in drugih oblikah organiziranja, ki niso del pretežnega lastniškega deleža: njihova odsvojitve je obdavčljiva pred potekom 3 let od dneva, ko je bil vrednostni papir ali delež pridobljen.

Povezana oseba je družinski član ali katerakoli oseba, ki jo (običajno) nadzira zavezanec. Za družinskega člana se šteje zakonec zavezanca, prednik ali potomec zavezanca ali njegovega zakonca, zakonec prednika ali potomca zavezanca ali njegovega zakonca, bratje in sestre oziroma polbratje in polsestre ter posvojenci in posvojitelji. Za zakonca se šteje tudi oseba, ki živi z zavezancem v življenjski skupnosti, ki je po predpisih o zakonski zvezi in družinskih razmerjih v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo. Da oseba nadzira drugo osebo, se šteje, ko ima lastniški delež ali pravico do njega v višini najmanj 25 odstotkov kot vrednost vseh deležev ali kot glasovalno pravico na podlagi lastniških deležev v konkretni osebi. Za namene določitve nadzora se šteje, da ima določena oseba vse lastniške deleže, ki jih ima neposredno ali posredno katerakoli oseba, ki je povezana s to določeno osebo.

Če ima zavezanec skupaj z povezanimi osebami dovolj delnic, da postane pretežni lastnik, potem je obdavčen za vedno, pa čeprav ima v lasti le eno delnico. To bi lahko povzročilo nenamerne davčne utaje, saj je le malo verjetno, da bi ob prodaji delnice zbrali vse povezane osebe in ugotovili, koliko določenih delnic imajo. Tudi davčni organ bo težko spremljal omenjene povezane osebe (Gostiša, 2004, str. 18).

5.2. Davčna osnova

Davčna osnova od dobička iz kapitala je razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi (ZDoh-1, 2004, 90. člen). Kadar je razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala v času pridobitve negativna (izguba), se lahko v letu, za katero se odmerja dohodnina, za navedeno izgubo zmanjšuje pozitivna davčna

osnova za dobiček iz kapitala, vendar ne več, kot znaša pozitivna davčna osnova za dobiček iz kapitala. V dohodek, dosežen kot dobiček iz kapitala, se všttevajo v davčnem letu doseženi dobički ali izgube iz kapitala. Šteje se, da je dobiček ali izguba dosežena v času odsvojitve kapitala. Čeprav lahko izguba iz kapitala v letu, za katero se odmerja dohodnina, zmanjša pozitivno davčno osnovo za dobiček iz kapitala, njen morebitni presežek nad dobičkom iz kapitala ne more vplivati na velikost davčne osnove iz drugih dohodninskih virov, saj jo davčni zavezanec lahko uveljavlja le do velikosti pozitivne davčne osnove za dobiček iz kapitala.

V novem zakonu je zapisana dodatna omejitev, da se za izgubo iz kapitala, doseženo pri odsvojitvi lastniških deležev (pretežnih ali manjšinskih), ne sme zmanjšati doseženi dobiček iz kapitala:

1. če zavezanec v roku 30 dni pred ali po odsvojitvi kapitala pridobi vsebinsko istovrstni nadomestni kapital, ali pridobi pravico do nakupa ali obveznost nakupa istovrstnega kapitala,
2. če zavezanec odsvoji kapital in zavezančev družinski član ali pravna oseba, v kateri ima pretežni lastniški delež, neposredno ali posredno pridobi istovrstni kapital.

Ker novi Zakon o dohodnini ne dovoljuje uskladitve pridobitvene vrednosti kapitala s spremembo kupne moči denarja v času lastništva kapitala oziroma inflacije, je z davkom od dobičkov iz kapitala obdavčena tudi razlika med pridobitveno ali odsvojitveno vrednostjo kapitala, ki je posledica zmanjševanja vrednosti slovenskega tolarja.

5.3. Pridobitev kapitala

Kadar je kapital pridobljen na podlagi pogodbe, se za čas pridobitve šteje datum sklenitve pogodbe. Če fizična oseba pridobi kapital s sodno odločbo ali odločbo upravnega organa, se za čas pridobitve šteje datum pravnomočnosti sodne odločbe ali dokončnosti odločbe upravnega organa. V vseh drugih primerih se za čas pridobitve kapitala šteje datum, razviden iz drugih dokazil (Zdoh-1, 2004, 94. člen).

Vrednost kapitala ob pridobitvi se določi kot nabavna vrednost kapitala povečana za stroške, povezane s pridobitvijo kapitala (Zdoh-1, 2004, 91. člen). Za nabavno vrednost kapitala se šteje vrednost, navedena v prodajni ali drugi pogodbi o njegovi pridobitvi. Če kapital ni pridobljen na podlagi pogodbe ali če iz nje ni razvidna njegova vrednost v času pridobitve, se za nabavno vrednost kapitala šteje njegova dokazljiva vrednost. Dokazila o vrednosti kapitala mora zagotoviti davčni zavezanec. V primeru pridobitve kapitala, ki ga zavezancu zagotovi delodajalec v obliki pravice do nakupa oziroma pridobitve delnic ali drugega kapitala po manjši vrednosti (razne oblike opcijskih upravičencev), se za nabavno vrednost delnice ali drugega kapitala šteje dan, ko je bila pravica izvršena, oziroma dan, ko je zavezanec pridobil delnice ali drug kapital.

Kadar zavezanec pridobi delnice ali drug kapital na način, določen v četrtem odstavku 30. člena Zdoh-1 (2004), se za nabavno vrednost delnice ali drugega kapitala šteje primerljiva tržna cena delnice ali drugega kapitala na dan, ko je bila pravica izvršena oziroma na dan, ko je zavezanec pridobil delnice ali drug kapital.

Ker bodo obdavčeni tudi dobički v tujini, se pojavi vprašanje določanja vrednosti delnic, ki je odvisna od valutnih razmerij. Vrednost delnice ob nakupu in prodaji ter stroški, ki se lahko upoštevajo, se preračunajo v tolarje po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan nakupa in prodaje delnic oziroma nastanka stroškov. Dobiček se torej ugotavlja v tolarjih.

Strošek, povezan s pridobitvijo kapitala, ki se všteva v vrednost kapitala (vrednostnih papirjev) ob pridobitvi, je provizija v velikosti dejanskih stroškov, vendar skupaj ne več kot 1% nabavne vrednosti pridobljenega kapitala, ki jo je zavezanec plačal borznoposredniški hiši ali nepremičninskemu posredniku za posredovanje pri pridobitvi kapitala ter priznani borzi vrednostnih papirjev (priznana borza vrednostnih papirjev je borza, katere organizator je polnopravni član svetovnega združenja borz WFE, FIBV) ali klirinško depotni družbi v zvezi s pridobitvijo kapitala.

Zavezancu, ki gospodarjenje s kapitalom pogodbeno zaupa borznoposredniški družbi, se dobiček iz kapitala zmanjša za dejanske stroške pogodbenih provizij. Skupna vrednost stroškov provizij se prizna za največ 1,5% pozitivne razlike med vrednostjo kapitala ob pridobitvi in vrednostjo kapitala ob odsvojitvi.

5.4. Odsvojitve kapitala

Za vrednost kapitala ob odsvojitvi se šteje v prodajni ali drugi pogodbi navedena vrednost kapitala ob odsvojitvi. Če kapital ni odsvojen na podlagi pogodbe, ali če vrednost kapitala ob odsvojitvi ni razvidna iz pogodbe, ali če iz pogodbe ali drugih dokazil razvidna vrednost kapitala ne ustreza vrednosti kapitala, ki bi se dala doseči v prostem prometu v času odsvojitve, se za vrednost kapitala ob odsvojitvi šteje primerljiva tržna cena kapitala ob odsvojitvi (Zdoh-1, 2004, 92. člen).

Vrednost kapitala se sme zmanjšati za stroške provizije v velikosti dejanskih stroškov, vendar skupaj ne več kot 1% vrednosti odsvojenega kapitala, ki jo je zavezanec plačal borznoposredniški hiši ali nepremičninskemu posredniku za posredovanje pri odsvojitvi kapitala ter priznani borzi vrednostnih papirjev in klirinško depotni družbi v zvezi z odsvojitvijo kapitala.

Pri pogodbeni odsvojitvi kapitala se za čas odsvojitve šteje datum sklenitve pogodbe. Ko fizična oseba odsvoji kapital s sodno odločbo ali odločbo upravnega organa, se za čas

odsvojitve šteje datum pravnomočnosti sodne odločbe ali dokončnosti odločbe upravnega organa. V vseh drugih primerih se za čas odsvojitve kapitala šteje datum, razviden iz drugih dokazil (Zdoh-1, 2004, 95. člen).

Prenos lastninske pravice nad kapitalom na drugo osebo (v novem zakonu se za tovrstno ravnanje dosledno uporablja izraz odsvojitve) lahko poteka na obdavčljiv ali na neobdavčljiv način. Obdavčljive odsvojitve delimo na obdavčene in oproščene. Obdavčene so vse odsvojitve kapitala, razen neobdavčljivih in oproščenih.

Tudi pri opredelitvi obdavčljive odsvojitve kapitala in s tem predmetom obdavčitve z davkom od dobičkov iz kapitala je upoštevano načelo novega zakona, da so obdavčljivi vsi dohodki, razen tistih, ki so izrecno navedeni kot neobdavčljivi. Taka določba je vgrajena v 87. členu novega zakona, ki pravi, da je obdavčljiva vsaka odsvojitve kapitala, razen tistih, za katere je z zakonom določeno drugače. Za obdavčljivo odsvojitve kapitala (Zdoh-1, 2004, 87. člen) se torej šteje vsaka odsvojitve kapitala, kot je prodaja kapitala, dajanje kapitala v dar, zamenjava kapitala, izplačilo lastniškega deleža v primeru prenehanja gospodarske družbe, zadruga ali druge oblike organiziranja, zmanjšanje deleža v okviru zmanjšanja lastniškega kapitala gospodarske družbe, zadruga ali druge oblike organiziranja ter drugi primeri izplačila lastniškega deleža, izplačanega v denarju ali v naravi, če ni Zakonom o dohodnini drugače določeno.

Dohodnine se ne plača od dobička iz kapitala, doseženega pri prvi odsvojitvi delnic ali deleža v kapitalu, pridobljenega v procesu lastninskega preoblikovanja podjetij v skladu s predpisi, ki urejajo lastninsko preoblikovanje podjetij. Izguba, ki jo zavezanec doseže pri tej odsvojitvi kapitala, ne zmanjšuje davčne osnove od dobička iz kapitala (Zdoh-1, 2004, 89. člen).

V dohodek, dosežen kot dobiček iz kapitala, se všttevajo v davčnem letu doseženi dobički iz kapitala ali realizirane izgube iz kapitala. Šteje se, da je dobiček dosežen ali izguba realizirana v času odsvojitve kapitala (Zdoh-1, 2004, 97. člen).

Zavezanec je dolžan voditi evidenco zalog istovrstnega kapitala iz 2. in 3. točke prvega odstavka 86. člena Zdoh-1 (2004).

Zaloge tovrstnega kapitala se vodijo po metodi zaporednih cen (FIFO) (Zdoh-1, 2004, 96. člen).

Ne glede na določbo prvega odstavka 96 člena (Zdoh-1, 2004), lahko zavezanec vodi ločeno evidenco zalog istovrstnih vrednostnih papirjev, ki jih ima v gospodarjenju pri borznoposredniški družbi na podlagi pogodbe o gospodarjenju z vrednostnimi papirji.

5.5. Odlog ugotavljanja davčne obveznosti

Kadar zavezanec odsvoji kapital pred potekom roka iz prvega odstavka 86. člena tega zakona, ki velja za tak kapital, na način, določen v drugem odstavku tega člena, se davčna obveznost zavezanca v trenutku odsvojitve ne ugotavlja (Zdoh-1, 2004, 93. člen).

Ugotavljanje davčne obveznosti se lahko odloži pri naslednjih odsvojitvah kapitala:

1. podaritvi kapitala zavezančevemu zakoncu ali otroku;
2. zamenjavi deleža v okviru zamenjave kapitalskih deležev, združitve in delitev, kot so opredeljene v zakonu, ki ureja davek od dohodkov pravnih oseb za namene obdavčitve pri zamenjavi kapitalskih deležev in obdavčitve pri združitvah in delitvah;
3. o tem ali gre za odsvojitve kapitala iz drugega odstavka tega člena, odloči davčni organ na podlagi priglasitve odsvojitve kapitala pri davčnem organu;
4. ugotavljanje davčne obveznosti se odloži do naslednje obdavčljive odsvojitve podarjenega kapitala, ki jo opravi zavezančev zakonec ali otrok, oziroma do naslednje obdavčljive odsvojitve kapitala, pridobljenega z zamenjavo iz 2. točke drugega odstavka tega člena;
5. rok iz prvega odstavka 86. člena (Zdoh-1, 2004) začne imetniku kapitala, ki pridobi kapital na način iz drugega odstavka tega člena, teči z dnem pridobitve podarjenega ali zamenjanega kapitala;
6. kadar se ugotavljanje davčne osnove odloži, se kot nabavna vrednost s podaritvijo ali z zamenjavo pridobljenega kapitala šteje kot nabavna vrednost kapitala v času, ko je kapital pridobil darovalec oz. zmanjšan za ustrezna njegova denarna doplačila iz 5. točke petega odstavka 79. člena Zdoh-1 (2004);
7. za otroka po tem členu se šteje lasten otrok, posvojenec in pastorek.

Zavezanec, ki želi uveljavljati odlog ugotavljanja davčne obveznosti, mora odsvojitve kapitala prijaviti pri pristojnem davčnem organu. O izpolnjevanju pogojev za priznanje odloga z odločbo določi davčni organ. V primeru odloga se ugotavlja davčna obveznost ob naslednji obdavčljivi odsvojitvi podarjenega kapitala, ki jo opravi zavezančev zakonec ali otrok, oziroma ob naslednji obdavčljivi odsvojitvi kapitala, pridobljenega z zamenjavo. Ob prenosu kapitala, pri katerem je bil uveljavljen odlog ugotavljanja davčne osnove, začno novemu lastniku kapitala (zakoncu ali otroku prvega lastnika oziroma pridobitelju ob zamenjavi) ponovno od začetka teči roki, znotraj katerih je odsvojitve kapitala obdavčljiva. Kadar se ugotavljanje davčne osnove odloži, se v primeru, ko zavezančev zakonec ali otrok pridobi kapital z obdaritvijo, kot nabavna vrednost šteje nabavna vrednost kapitala v času, ko je kapital pridobil darovalec. Pri zamenjavi deleža v okviru zamenjave kapitalskih deležev se kot nabavna vrednost upošteva nabavna vrednost zamenjanih deležev v času njihove pridobitve, zmanjšana za denarno doplačilo.

5.6. Akontacija dobička iz kapitala

Akontacija dohodnine od dobička iz kapitala se izračuna in plača po stopnji 25% od davčne osnove.

Napoved za odmero akontacije dohodnine od dobička, doseženega pri odsvojitvi deležev (pretežnih in manjšinskih) v kapitalu gospodarskih družb, mora zavezanec vložiti do 28. februarja tekočega leta za preteklo leto. Napoved mora zavezanec vložiti pri pristojnem davčnem organu. Na podlagi napovedi davčni organ z odločbo ugotovi akontacijo dohodnine. Odločbo o velikosti akontacije dohodnine od dobička iz kapitala, doseženega pri odsvojitvi deležev v kapitalu gospodarskih družb, mora davčni organ izdati do 31. maja tekočega leta za preteklo leto.

Stopnja davka je odvisna od dohodninskega razreda. Najnižji razred je 16-odstotni, v tem primeru se davkoplačevalcu vrne razlika od preveč plačane akontacije. Preostali razredi (33-, 38, 42- in 50-odstotni v letu 2005) so višji od plačane akontacije in je treba davek doplačati. Takšen način obdavčitve je predlagala vladna koalicija LDS. Po zmagi SDS in sestavi nove vlade pa so obdavčitev kapitalskih dobičkov znižali. Uvedli so namreč obdavčitev v višini 40-odstotkov davčne osnove.

5.7. Obdavčitev po načelu svetovnega dohodka

Zakon o deviznem poslovanju, ki je začel veljati 23. aprila 1999, je rezidentom Republike Slovenije omogočil, da kupujejo vrednostne papirje v tujini. Doborodošla novost je z davčnega vidika sicer prinesla vprašanje obdavčevanja kapitalskih dobičkov, ki jih rezident Republike Slovenije doseže pri trgovanju z vrednostnimi papirji v tujini, vendar je Davčna uprava Republike Slovenije izdala pojasnilo, da kapitalski dobički, ki jih rezident ustvari pri trgovanju z vrednostnimi papirji v tujini, ne bodo obdavčeni s slovenskim davkom od dobička iz kapitala (Šešok 2001, str. 17). Dobiček iz kapitala je bil do nove davčne reforme obdavčen le, če ga je obdavčila tuja država, v kateri je slovenski rezident dobiček ustvaril. Neobdavčeni kapitalski dobički pri trgovanju na tujih borzah so bili velika davčna prednost, zaradi katere se je marsikateri investitor odločil za vstop na tuje trge. Nelogična razlika v zakonski ureditvi na področju obdavčitve kapitalskih dobičkov za domače in tuje vrednostne papirje izhaja še iz časov, ko zakonodaja domačim investitorjem ni dovoljevala investicij v tuje vrednostne papirje (Novak, 2003, str. 3).

Z novim zakonom so obdavčeni tudi dobički iz naslova kapitalskih naložb v tujini, ki doslej niso bili obdavčeni. Za dobičke ustvarjene v tujini velja enaka stopnja obdavčitve kot za vrednostne papirje v Sloveniji, ni pa popolnoma jasno, kako bo davčna uprava zbirala podatke o naložbah. Četudi med državami EU obstaja dogovor o izmenjavi podatkov, bo težje pridobiti podatke iz držav nekdanje Jugoslavije, kamor Slovenci precej vlagajo.

6. KRITIČNE OCENE NOVEGA ZAKONA O DOHODNINI

Nova davčna zakonodaja je bila kljub temu, da je zelo zapletena, zelo hitro sprejeta. Slovenija je je morala spremeniti zaradi vstopa v EU in prilagajanja evropskemu pravnemu redu, vendar poznavalci davčnega področja zatrjujejo, da so bile spremembe tudi sicer nujne. Le nekaj tednov po sprejetju davčne reforme se je v javnosti sprožil plaz kritik zaradi novega Zakona o dohodnini. Menedžerji in davčni strokovnjaki še vedno nasprotujejo obdavčitvi kapitalskih dobičkov in celo poudarjajo neustavnost novega Zakona o dohodnini.

6.1. Kritike davčne rešitve s strani menedžerjev in davčnih strokovnjakov

Združenje Manager, ki skrbi za zaščito stanovskih interesov menedžmenta, je konec maja 2004 izrazilo stališče, da sprejeta obdavčitev kapitalskih dobičkov odvraca zasebnike od aktivnega lastništva v gospodarskih družbah, kar naj bi bil eden od temeljev prihodnjega uspešnega razvoja gospodarstva. Predsednik združenja in prvi mož Gorenja Franjo Bobinac je opozoril, da uzakonjena obdavčitev onemogoča tudi notranje lastništvo in menedžersko-delavske odkupe, saj delavski odkupi podjetij brez sodelovanja menedžerjev skorajda niso mogoči. Managerji menijo, da je novi zakon izenačil špekulanta z direktorjem (Šešok, 2004, str. 3). Dejansko pa prvi le išče priložnosti za hiter zaslužek na trgu vrednostnih papirjev, medtem ko drugi z vlaganjem v delnice podjetja, ki ga upravlja, izkazuje dolgoročno zavezanost in zaupanje v podjetje.

Razumljivo je, da se je nekaj managerjev – po novem pretežnih lastnikov – takoj po vnovični potrditvi Zakona o dohodnini burno odzvalo, saj so bili kot davčni zavezanci v najvišjem dohodninskem razredu. S 50-odstotno mejno stopnjo obdavčitve so zagotovo nasprotovali enakomerni delitvi kapitalskega dobička z Davčno upravo ob prodaji lastniškega deleža v podjetju, ki ga vodijo. Stopnjo obdavčitve je nova vlada znižala na efektivno 20-odstotkov, kar je v primerjavi s prejšnjo nič odstotno stopnjo še vedno velik porast obdavčitve.

Milojka Kolar, državna sekretarka trdi, da poznajo obdavčitev kapitalskih dobičkov pretežnih lastnikov tudi v številnih drugih evropskih državah, vendar je ob tem pomembno, da so davčne stopnje za te dobičke bodisi nižje kot pri nas (Italija), bodisi glede na čas trajanja lastništva upadajo (Francija) (Rednak, 2004, str. 22). Z novim Zakonom o dohodnini se v Sloveniji odpravlja okolje, ki bi spodbujalo hitro rastoča mala podjetja, manj privlačna so tudi nagrajevanja vodilnih z uspešnostjo podjetja, saj je opcijsko nagrajevanje z letom 2005 iz davčnega vidika postalo povsem nesprejemljivo.

Davčni svetovalec in direktor podjetja Taxgroup, Klemen Šešok, je zelo kritičen do nove davčne reforme. Po njegovem mnenju direktorji razmeroma lahko prodajo deleže in delnice v podjetjih, ki jih vodijo. Če direktor proda obdavčljivi delež podjetja, še vedno ostane njegov direktor, podjetnik pa lahko izgubi vpliv nad pretežnim delom svojega podjetja in plača še

davek. Meni, da je problem novega zakona ravno v tem, da je manjšemu številu direktorjev omogočil, da se lahko hitro znebijo delnic, podjetniki pa imajo bolj ali manj zvezane roke. Poleg direktorjev velikih družb, ki so kupovali delnice svojih podjetij, so prizadeti še podjetniki ter lastniki majhnih in srednjih družb z omejeno odgovornostjo ter njihovi družinski člani. To so posamezniki, ki so s svojim delom in sposobnostjo povečali kapital družb na več kot 200 milijonov tolarjev. Z novim zakonom so poleg managerjev prizadeti tudi najuspešnejši slovenski podjetniki. Tudi oni se morda v podjetniške vode ne bi podali, če bi bili vedeli, da bodo morali ob prodaji podjetja, vrednega več kot 200 milijonov tolarjev, velik del kupnine pustiti državi (Šešok, 2004, str. 3).

Po mnenju Radovana Vrabca, člana uprave Intereurope, je s spremembami Zakona o dohodnini zmagala slovenska nevoščljivost. Meni namreč, da obdavčitev kapitalskih dobičkov nasprotuje logiki podjetništva in da država ne bi smela spreminjati pravil za nazaj. Ne strinja se z opredelitvijo večinskega deleža v absolutnem znesku, meni da bi morali mejo postaviti v odstotkih. Vrabec je prepričan, da se bodo nekateri lastniki zaradi take davčne ureditve odločili za skrivanje deležev, kar je narobe, saj bi lastništvo moralo biti transparentno. Tisti, ki bodo delnice prodali, bodo denar razpršili, z vidika obvladovanja pa je smotrna koncentracija lastništva. Pravilno je tudi predvideval o odhajanju kapitala v tujino (Sovdat, 2004, str. 2).

Vojko Volk, direktor Mipa, je mnenja, da mora dober gospodar najprej poskrbeti za podjetje, rast in razvoj, zaposlenim pa omogočiti kakovostno delovno okolje in ustrezne plače. Prav zato po njegovem mnenju ne bi smelo biti kakšnih posebnih pravil oziroma omejitev za gospodarjev zaslužek in njegov prispevek za dobro poslovanje podjetja. Dobri menedžerji namreč v urejenih razmerah ne špekulirajo, kam z denarjem. Država bi morala delovati modro in sprejemati takšne zakone, ki lastnikov ne bodo spodbujali, da odnesejo svoj kapital v tujino (Sovdat, 2004, str. 2).

Jadranka Dakič, članica uprave Mercatorja meni, da je zakon vsaj moralno, če ne tudi ustavno sporen. Meni namreč, da država ni delila tveganja z investitorji ob nakupu, želi pa sodelovati pri dobičku. Predsednik uprave Mercatorja Zoran Janković je novi zakon označil za navadno neumnost, ki destimulira notranje lastništvo. Meni tudi, da se marsikdo ne bi odločil za nakup delnic podjetja, če bi vnaprej vedel, da bo zaradi tega po letu 2005 ob njihovi odsvojitvi plačal davek od kapitalskega dobička. Prvi mož Mercatorja je več let zatrjeval delničarjem, da bo delnice Mercatorja prodal, ko bo prepričan, da gre Mercatorju slabše kot bi želel. Ob tej napovedi pa ni upošteval možnosti spremembe zakonodaje. Celotna uprava Mercatorja je namreč v letu 2004 napovedala prodajo njihovih delnic in jo kasneje tudi uresničila. Pri tem ni šlo za nezaupanje v Mercator, ampak izrecno za novi dohodninski zakon. Prvi mož Mercatorja je zaupanje delničarjev gradil tudi z lastnimi nakupi delnic. Če bi Zoran Janković pred leti vedel, da bo njegov kapitalski dobiček nekega dne postal obdavčljiv v neomejenem obdobju samo zato, ker svojih naložb ni razpršil, bi verjetno vlagal v delnice

različnih podjetij in še v druge oblike premoženja. Posledično verjetno ne bi bil nič manj bogat, a njegov kapitalski dobiček ne bi bil obdavčen (Sovdat, 2004, str. 2).

Nekdanji direktor davčne uprave, Stojan Grilj, meni, da je obsežnost davčne reforme neresna in zelo težko izvedljiva. Glavni problem vidi v dohodnini sami, saj zadeva preko milijon zavezancev. Novega informacijskega sistema za novo dohodnino namreč ni bilo mogoče pravočasno vzpostaviti, tako da reforma tudi tehnično ni dobro izvedljiva. Vsebina, ki jo je treba poznati, je zelo zahtevna, poleg tega tudi računalniški program ni prilagojen, obrazci niso pripravljani in podobno. Večina povprečno osveščenih podjetij se ob uveljavitvi novih zakonov še ni zavedala kaj lahko pričakujejo (Rednak, 2004, str. 22).

Namesto da bi pri pripravi davčne zakonodaje sodelovali tudi davčni svetovalci, ki bi skupaj s predlagatelji in predvsem davčno upravo že v fazi sprejemanja zakonodaje opozorili na nelogičnost in na neizvedljivost v praksi, se to ni zgodilo. Davčni svetovalci že vsa leta opozarjajo, da mora biti sprememba davčne zakonodaje takšna, da nihče ne bo razmišljal, da bi svoj kapital preselil drugam. Popravljen obdavčitev pretežnega lastniškega deleža na 20 odstotkov oziroma 60 odstotkov normiranih stroškov je primerljiva z drugimi evropskimi državami.

6.2. Ustavnost novega zakona

Med direktorji se je že ob izidu predloga dohodninskega zakona pričelo glasno govoriti o ustavni presoji, saj naj bi bila vprašljiva skladnost sprejetih določb z Ustavo Republike Slovenije. Zakon namreč pri določanju lastniških deležev in kapitala v gospodarskih družbah upošteva povprečje vrednosti v zadnjih petih letih pred prodajo. Pričakovalo se je, da bo ustavni spor nastopil še pred novim letom 2005. Toda kljub temu bi ustavno sodišče potrebovalo precej časa, da zadevo reši, začasne odredbe pa pred novim letom ne bi moglo sprejeti.

Strokovni svet za davčno finančna vprašanja je na svoji seji 8.12.2004 sprejel mnenje glede 86. člena Zakona o dohodnini (2004) z vidika temeljnih ustavnih načel Ustave RS, ki se nanaša na obdavčitev kapitalskih dobičkov doseženih z odsvojitvijo pretežnega lastniškega deleža. Za razliko od drugih vrst kapitala, katerih morebitni kapitalski dobički, so nastali ob njihovi prodaji (odsvojitvi) niso predmet obdavčitve, če je od dneva pridobitve do dneva odsvojitve kapitala pretekel zakonsko določen čas (t.i. špekulativni rok). Zakon za kapital v obliki pretežnega lastniškega deleža ne predvideva takšne oprostitve, tako da so kapitalski dobički doseženi ob odsvojitvi preteženega lastniškega deleža ali njegovega dela vedno predmet obdavčitve – ne glede na to, koliko časa je preteklo od dneva pridobitve do dneva odsvojitve.

V presojo 86. člena ZDoh-1 (2004), ki se nanaša na obdavčitev kapitalskih dobičkov doseženih z odsvojitvijo pretežnega lastniškega deleža, so bili zajeti naslednji členi Ustave RS (1991):

- 2. člen (pravna in socialna država) - V skladu z ustavnosodno presojo je možno sklicevanje na pravno državo, kot na temeljno splošno ustavno načelo. Zakonodajalec mora ob sprejemu zakona upoštevati temeljne vrednote svobodne demokratične ureditve. Gre za splošna ustavna načela:
 - Načelo sorazmernosti (oz. prepoved čezmernih posegov države) - To načelo zavezuje zakonodajalca, da poleg legalitetnega načela (omejitve človekovih pravic in svoboščin so dopustne le na podlagi zakona) upošteva tudi načelo sorazmernosti v samem zakonu. Z davki se zagotavlja delovanje države oziroma se zadovoljujejo javne koristi. S tako oblikovano zakonsko normo, ki kot kapital opredeljuje pretežni lastniški delež ali njegov del in sicer ne glede na rok imetništva takšnega kapitala pred odsvojitvijo, je po mnenju Strokovnega sveta za davčno finančna vprašanja zakonodajalec prekoračil svoja pooblastila za dosego ciljev, ki niso stvarno upravičeni. Cilji zakonodajalca morajo biti opredeljivi, razumni in ustavno legitimni, kar v tem členu niso, z vidika skupine davčnih zavezancev na katero se določba ZDoh-1 (2004) nanaša. Določba se namreč nanaša na manjšo skupino davčnih zavezancev, ki ni reprezentativna in s tega vidika je treba tak ukrep zakonodajalca še posebej tehtno presojati z vidika načela sorazmernosti. Primerjati je treba prizadeto oziroma omejeno pravico posameznika in javni interes. Zakonodajalec sme poseči v varovane pravice posameznikov, če na ta način uresničuje nek drug ustavno dopusten cilj. Zagotavljanje financiranja države tak cilj nedvomno je, ne glede na to pa je treba upoštevati težo zakonsko predvidenega posega v pravice posameznikov na katere se poseg nanaša. 86. člen ZDoh-1 (2004), ki kot kapital opredeljuje pretežni lastniški delež le deloma vzdrži preizkus sorazmernosti.
 - Načelo varstva zaupanja v pravo - K bistvenim elementom pravne države sodi pravna varnost, ki pomeni predvsem varstvo zaupanja v pravo. V povezavi s tem se v večini primerov povezuje prepoved povratne veljave predpisov. Načelo zaupanja v pravo naj bi varovalo pravne subjekte pred spremembo pravnega položaja na slabše. Pravna norma 86. člena ZDoh-1, ki se nanaša na pretežni lastniški delež namreč prizadane relativno majhen krog ljudi (davčnih zavezancev), za katere uveljavitev novega režima, ki do določene mere posega v pridobljene pravice pomeni še posebej veliko žrtev. Strokovni svet za davčno finančna vprašanja ugotavlja, da gre pri presoji 86. člena ZDoh-1 (2004), ki se nanaša na pretežni lastniški delež, za spremembo pravnega položaja imetnikov vrednostnih papirjev oziroma poslovnih deležev brez stvarnega razloga, prav tako takšna ureditev ni v prevladujočem in legitimnem javnem interesu. Pravni položaj (pridobljene pravice) davčnih zavezancev, ki so po

novi zakonodaji pretežni lastniki, se je poslabšal tako, da bo nad njimi zmeraj viselo breme davčne obveznosti za morebitni kapitalski dobiček iz naslova odsvojitve pretežnih lastniških deležev, čeprav so npr. kapital pridobili pred desetimi (ali še več) leti. Takšna ureditev je to skupino davčnih zavezancev vzpodbudila k prodaji kapitala pred dnevom začetka uporabe novega ZDoh-1. S tega vidika pomeni takšna zakonska določba, arbitrarno poslabšanje pravnega položaja davčnih zavezancev, ki se prav tako ne da utemeljiti z vidika javnega interesa. Določba 86. člen ZDoh-1 (2004), ki se nanaša na pretežni lastniški delež ali njegov del, na način, kot je sedaj oblikovana in ob pomanjkanju prehodnega obdobja, torej predstavlja kršitev temeljnega ustavnega načela varstva zaupanja v pravo oziroma kršitev načela pravne varnosti.

- Načelo jasnosti in določnosti predpisov - Po mnenju Strokovnega sveta za davčno finančna vprašanja je določba drugega odstavka 86. člena ZDoh-1 (2004) v nasprotju tudi z načelom jasnosti in določnosti predpisov. V skladu s tema dvema načeloma mora biti namen zakonske ureditve jasno razviden iz zakona, predvideni ukrepi za dosego tega namena pa natančno opisani. Zakonodajalec mora sprejeti jasne norme ter določiti njihovo vsebino. V nasprotnem primeru je dana možnost različne uporabe zakona in arbitrarnosti državnih organov. Novi Zakon o dohodnini je zelo zapleten, in ga različno interpretirajo strokovnjaki, posledično ga uprava ne more ustrezno uporabljati, hkrati nasprotuje tudi vezanosti zakonodajalca na ideje prava.
- 14. člen (načelo enakosti) - Načelo enakosti je eno izmed temeljnih ustavnih načel in pomeni pravico posameznika do enakosti v zakonu, kakor tudi do enakosti pred zakonom. Načelo enakosti zahteva, da je treba osebe, ki so enake obravnavati enako in da je treba neenake obravnavati različno v sorazmerju z njihovo neenakostjo. ZDoh-1 (2004) v 86. členu opredeljuje kapital, ki je predmet obdavčitve z davkom od dobička iz kapitala. Kapitalski dobiček dosežen npr. s prodajo delnic, ki jih je davčni zavezanec odsvojil po poteku treh let od dneva njihove pridobitve je neobdavčen, medtem ko je kapitalski dobiček, ki ga davčni zavezanec doseže z odsvojitvijo delnic, ki predstavljajo pretežni lastniški delež ali njegov del, teoretično lahko zmeraj predmet obdavčitve, ne glede na čas, ki je pretekel med dnevom odsvojitve in dnevom pridobitve takšnih delnic (npr. tudi več kot deset let). Edini kriterij za razlikovanje imetnikov »lastniških deležev« in imetnikov t.i. »pretežnih lastniških deležev«, ki ga je zakonodajalec uporabil, je višina oziroma vrednost kapitala, ki ga davčni zavezanec poseduje oziroma odsvaja. Kapital, ki je po mnenju zakonodajalca nad višino, določeno v drugem odstavku 86. člena ZDoh-1 (2004), je treba obravnavati drugače kot kapital, ki je pod zakonsko določeno višino in to kljub temu, da gre za istovrstni kapital (npr. delnice). Takšno razlikovanje je neprimerno in neupravičeno in zanj zakonodajalec ni imel stvarnega razloga. Na ta način je zakonodajalec v zakon uvedel klasifikacijo imetnikov istovrstnega kapitala, ki pomeni razlikovanje oziroma diskriminacijo takšnega istovrstnega kapitala oziroma imetnikov takega istovrstnega (enakega) kapitala. Strokovni svet za davčno finančna vprašanja tudi

meni, da je razlikovanje davčnih zavezancev na podlagi zgoraj omenjenega kriterija vrednosti oziroma višine kapitala protiustavno. Iz zakona ni razviden noben drug upravičen in tehten namen (razlog) zakonodajalca za razlikovanje posameznih imetnikov istovrstnega (enakega) kapitala, kot uzakonitev »trajne« davčne obveznosti iz naslova kapitalskih dobičkov doseženih na podlagi odsvojitve kapitala, ki presega zakonsko določeno višino. Zakonodajalec je s tem kršil prepoved diskriminacije med davčnimi zavezanci, saj za različno obravnavanje enakih stanov ni stvarno utemeljenega razloga.

- 33. člen (pravica do zasebne lastnine) - Ustava RS v 33. členu varuje svobodo na premoženjskem področju in daje podlago za varstvo lastnika pred posegi države v njegovo lastninsko pravico. Poseg v lastnino je dopusten le, če je primeren za doseg želenega, ustavno dopustnega cilja in če je nujen v tem smislu, da cilja ni mogoče doseči z nobenim blažjim posegom države v ustavno pravico ali celo brez njega. V vlogi davčnega zavezanca mora rezident (ali nerezident) prenašati posege države v svojo pravico iz 33. člena ustave, ki pomenijo njeno omejevanje (v javnem interesu). Davki so dopusten poseg države v zasebno lastnino oziroma pomenijo dopustno omejevanje pravice do zasebne lastnine. Ne glede na to pa omejevanje zasebne lastnine s strani države ne sme biti neomejeno. Vprašanje, ali davek posega v pravico do zasebne lastnine je zato v tem primeru kvantitativne narave. Tako je treba ugotoviti ali takšna zakonska ureditev, kot jo je predvidel zakonodajalec v 86. členu prekomerno posega v premoženje zavezancev. Enako vprašanje se lahko zastavlja ne samo glede pretežnega lastniškega deleža, temveč glede obdavčitve oziroma obsega obdavčitve kapitalskih dobičkov nasploh. Pri tem je pomembno, da obseg davčne obveznosti v skladu z našo zakonodajo ni odvisen le od stopnje davka od dobička iz kapitala, temveč je treba obseg davčne obveznosti presojati z vidika vključevanja kapitalskih dobičkov v letno davčno osnovo zavezanca, kjer davčna obremenitev lahko preseže polovico ustvarjenega kapitalskega dobička. Ustavno sodišče je glede primernosti obdavčitve že odločilo, da obdavčitev, če presega polovico donosa, predstavlja poseg v pravico do zasebne lastnine. S tega vidika predstavlja obdavčitev kapitalskih dobičkov prekomeren poseg države v zasebno lastnino, zato je sporna z vidika 33. člena ustave RS. Takšna prekomerna davčna obremenitev zavezance, ki dosegajo kapitalske dobičke, sili k ukrepom, s katerimi želijo doseči znižanje davčne obveznosti.
- 67. člen (lastnina) in 74. člen (podjetništvo) - Besedna zveza »s sorazmernim upoštevanjem drugega kapitala gospodarske družbe« vsebinsko vključuje tudi preneseni čisti dobiček ter čisti dobiček poslovnega leta, ki je v osnovi namenjen za izplačilo delničarjem oziroma družbenikom. Dokler pa dobički niso razporejeni za izplačilo dividend oziroma deležev v dobičku, pa za družbo lahko predstavljajo pomemben vir financiranja in krepijo njeno gospodarsko moč. Poleg navedenega se ob odsvojitvi kapitala v skladu z 1. točko petega odstavka 79. člena ZDoh-1 (2004) vsi do tedaj neizplačani dobički (in rezerve) prekvalificirajo v dohodke iz premoženja in se kot taki

tudi obdavčijo. Kriterij vključevanja kategorije čistega dobička (prenesenega in tekočega) v vrednost lastniškega deleža zavezanca pri opredelitvi pretežnega lastniškega deleža je zato po mnenju Strokovnega sveta za davčno finančna vprašanja neprimeren in neupravičen, saj se v smislu ZDoh-1 v nobenem primeru ne obravnava kot dobiček iz kapitala. Takšna ureditev sili davčne zavezanca, da tekoče izplačujejo ustvarjene dobičke gospodarske družbe ter iščejo druge načine financiranja za družbo ali pa poskušajo z davčnega vidika znižati dobiček. Glede na do sedaj navedeno, določba drugega odstavka 86. člena ZDoh-1 (2004) s tem, ko vključuje v mejni znesek 60 milijonov, preneseni čisti dobiček in čisti dobiček poslovnega leta, posega v gospodarsko funkcijo lastnine, kot je opredeljena s prvim odstavkom 67. člena Ustave RS. Gospodarska funkcija lastnine, ki je izražena v podjetništvu z lastniškim kapitalom je predvsem v stremenju za povečanjem dobička, s čimer se zagotavlja tudi družbeni razvoj in se zadovoljujejo družbene potrebe, država pa je na teh dobičkih udeležena z davki. Davek je dopusten le dotlej, dokler ne predstavlja tolikšnega posega v premoženje davčnega zavezanca, ki lahko privede do nerentabilnosti oziroma do tega, da postane gospodarska dejavnost nesmiselna. Hkrati je po mnenju Strokovnega sveta za davčno finančna vprašanja določba drugega odstavka 86. člena ZDoh-1 (2004) v nasprotju tudi z določbo 74. člena Ustave RS, ki v prvem odstavku določa, da je gospodarska pobuda svobodna. Z ustavo RS je zagotovljena svobodna gospodarska pobuda oziroma svobodno sprejemanje gospodarskih odločitev na podjetniški ravni. Za podjetništvo pa je bistveno angažiranje kapitala, upravljanje, odločanje o dobičku in podobno. Vključevanje prenesenega čistega dobička in čistega dobička poslovnega leta v opredelitev pretežnega lastniškega deleža lahko sili davčne zavezanca k tekočemu izplačilu dobička, s tem pa k iskanju drugih virov financiranja, kar je protiustavno, saj omejuje davčne zavezanca pri sprejemanju njihovih poslovnih odločitev.

- 155. člen (prepoved povratne veljave pravnih aktov) - V prvem odstavku navedene ustavne določbe je določeno, da zakoni, drugi predpisi in splošni akti ne morejo imeti učinka za nazaj, v drugem odstavku te določbe pa je določeno, da lahko samo zakon določi, da imajo posamezne njegove določbe učinek za nazaj, če to zahteva javna korist in če se s tem ne posega v pridobljene pravice. Iz določbe drugega odstavka 155. člena Ustave RS torej izhaja, da je retroaktivnost dopustna le, če sta izpolnjena oba pogoja kumulativno – torej mora retroaktivnost zakona opravičevati javna korist in hkrati povratni učinki zakona ne smejo posegati v že pridobljene pravice. Strokovni svet za davčno finančna vprašanja meni, da določba drugega odstavka 86. člena ZDoh-1 (2004), ki določa način ugotavljanja deleža v osnovnem kapitalu in sorazmernega dela drugega kapitala gospodarske družbe kot povprečje njegove vrednosti po poslovnih poročilih gospodarske družbe za zadnje petletno obdobje pred odsvojitvijo lastniškega deleža zavezanca, posega v že pridobljene pravice davčnih zavezancev. Zakon v tem delu naknadno posega v dejanska stanja, ki so nastala pred objavo ZDoh-1, a še niso zaključena. Časovno neomejena obdavčitev pretežnih lastniških deležev, ne glede na

časovni trenutek njihove pridobitve, vsebuje elemente nepravne retroaktivnosti. Pri nepravi retroaktivnosti pa je hkrati kršeno tudi načelo varstva zaupanja v pravo. Pravica do neobdavčene prodaje (odsvojitve) deleža v kapitalu gospodarske družbe po poteku treh let od njegove pridobitve, ki je bila pridobljena pred 1.1.2002, je torej pravica, ki so jo davčni zavezanci pridobili na zakoniti podlagi in zato mora uživati tudi varstvo pravne države.

Po novem zakonu so različno obdavčeni (primer):

- davčni zavezanec A, ki po več kot treh letih od njegove pridobitve proda svoj delež v kapitalu gospodarske družbe, ki presega vrednost 60 milijonov tolarjev, kapital gospodarske družbe pa 200 milijonov tolarjev;
- davčni zavezanec B, ki po več kot treh letih od njegove pridobitve proda svoj delež v kapitalu gospodarske družbe, ki presega vrednost 90 milijonov tolarjev, kapital gospodarske družbe pa 180 milijonov tolarjev;
- davčni zavezanec C, edini družbenik družbe, ki po najmanj treh letih od njegove pridobitve proda svoj delež v kapitalu gospodarske družbe v vrednosti 190 milijonov tolarjev.

V navedenem primeru je obdavčen samo davčni zavezanec A, davčna zavezanca B in C pa nista. Državnemu zboru in vladi ni uspelo obrazložiti, zakaj naj bi bil v navedenem primeru položaj davčnega zavezanca A toliko drugačen od položaja zavezancev B in C, da ga je treba z davčnega vidika povsem drugače obravnavati (Borec, 2004, str. 18). V konkretnem primeru ni mogoče trditi, da zakon različnih položajev pravnih subjektov ne ureja različno in samovoljno, brez potrebnega razumnega in stvarnega razloga. To pomeni, da razlikovanje po določbah 86. člena ZDoh-1 (2004) dejansko ne služi ustavno dopustnemu cilju, ki je v razumni povezavi s predmetom urejanja v ZDoh-1 oziroma je uvedeno razlikovanje primerno sredstvo za doseg tega cilja. Za razlikovanje bi namreč moral obstajati razumen razlog, ki bi izhajal iz narave stvari, kar pa v konkretnem primeru ni razvidno.

6.3. Načini izognitve plačila davka na kapitalski dobiček

Zakon o dohodnini je izšel v Uradnem listu junija 2004. Določbe tega zakona so večinoma stopile v veljavo z 01.01.2005. Dohodninski zakon je bil torej znan več kot pol leta prej, kot se je začel izvajati, kar pomeni, da so se davčni zavezanci lahko nanj tudi ustrezno pripravili. Imetniki pretežnih lastniških deležev, ki so po novem dohodninskem zakonu za vedno zavezanci plačila davka na kapitalski dobiček, so vse do konca leta 2004 iskali sebi najbolj ugodno rešitev oz. so optimirali svoje davčne obveznosti. Nekateri so prodali svoje deleže, drugi so se odločili za likvidacijo svoje dejavnosti, tretji so iskali nove luknje v zakonu (Borec, 2004, str. 18).

Po mnenju Mitja Černeta (Eos Svetovanje) je obstajalo več možnosti. Prva je prestavitev kapitala iz fizične osebe na pravno, pri čemer je treba upoštevati 16. člen novega Zakona o dohodnini (2004), ki govori o povezanih osebah. Druga možnost je ustanavljanje podjetij v tujini, v davčnih oazah, tretja možnost pa je enostavno prodaja pretežnega lastniškega deleža. Andrej Šircelj (Šircelj Consulting) je že takoj napovedal, da bodo tisti davčni zavezanci, ki zapadejo v skladu z Zakonom o dohodnini v obdavčitev zaradi pretežnega lastninskega deleža, do konca leta 2004 svoje premoženje uredili tako, da s 1. januarjem 2005 ne bodo več pretežni lastniki v skladu z zakonom, kar bodo dosegli s prodajo deležev (Borec, 2004, str. 18).

Marsikateri od lastnikov večjih podjetij v Sloveniji se je odločil za likvidacijo svoje družbe. Tako je prenesel nase premoženje, ne da bi plačal davek. Drugi so se odločali in lastni poslovni delež ali lastne delnice prodali svoji družbi. Družba je lastniku izplačala kupnino, sama pa iz lastnega poslovnega deleža ali delnic nima nobenih pravic, tako pravice še naprej ostanejo nekdanjemu lastniku. Družba si je za kupnino zmanjšala premoženje, kar je v gospodarskem smislu slabo, saj se je zmanjšal njen razvojni potencial.

Tudi Klemen Šešok (Taxgroup) je menil, da bo zaradi obdavčitve kapitalskih dobičkov pretežnih lastnikov veliko kapitala odteklo v tujino v poskusu, da bi se izognili dodatni obdavčitvi. Najbolj smiselno se mu je zdel prenos nekaj odstotnega lastniškega deleža na gospodarsko družbo, ustanovljeno v državi z davčnim sistemom, ki ne obdavčuje kapitalskih dobičkov, seveda le do konca leta 2004. Država mora izpolnjevati tri osnovne pogoje – ni obdavčenja kapitalskih dobičkov, ki jih dosežejo posamezniki, ni obdavčenja kapitalskih dobičkov, ki jih dosegajo gospodarske družbe, hkrati pa je država s Slovenijo podpisala še sporazum o izogibanju dvojnemu obdavčenju (Šešok, 2004a, str. 7). V managerskih krogih so omenjali ustanavljanje podjetij na Madžarskem, Nizozemskem in na Cipru. Res je da so davčne stopnje na splošno v novih članicah EU bistveno nižje, a so najzanimivejše predvsem tiste, kjer je kapitalski dobiček obdavčljiv le določen čas po pridobitvi kapitala.

Brigita Žunič pa je pri tem opozarjala, da se pretežni lastniški delež ugotavlja kot lastniški delež v kapitalu gospodarske družbe, ki ga ima zavezanec neposredno ali posredno prek povezanih oseb, zato je treba upoštevati tudi določilo Zdoh-1 (16 člen), ki določa pojem povezanih oseb. Če bi davčni zavezanec prenesel svoj pretežni lastniški delež na enoosebno družbo v tujini, v obliki stvarnega vložka, bi še vedno dosegel najmanj 60 milijonov tolarjev, in sicer posredno prek povezane družbe, v kateri ima 100% lastniški delež. Podjetje v tujini bi torej morale ustanoviti najmanj štiri fizične osebe, s po največ 25 odstotnim lastniškim deležem, s tem pa se postopek optimiranja (tak je bil seveda tudi namen zakonodajalca) davčnih obveznosti dodatno zaplete (Borec, 2004, str. 18).

Poleg navedenih je na razpolago tudi več drugih primernih ukrepov in postopkov, kot na primer razbitje večje družbe na več manjših, oblikovanje holdinga ali skupine sestrskih

družb, umik kapitala, ali ustrezna kombinacija podobnih ukrepov, primernih tudi za družbenike, ki v postopku davčne optimizacije ne želijo zapustiti slovenske jurisdikcije, ali za družbe, ki so uspešna družinska podjetja. Večina tovrstnih ukrepov je bila izvedljiva samo do 31. decembra 2004, pri čemer je bilo potrebno upoštevati tudi čas, potreben za proučitev dejstev, načrtovanje izvedbe in samo izvedbo vseh potrebnih postopkov ter morebitne druge okoliščine, kot so na primer sodne počitnice, preobremenjenost posameznih sodišč in podobno.

Dodatna možnost je, da banka ustanovi holding, na katerega lastniki lahko prenesejo svoje lastniške deleže, v zameno pa dobijo obveznice, najverjetneje z možnostjo zamenjave za delnice. Druga možnost je prodaja obdavčenih delnic banki, ki zato ustanovi skrbniški sklad in postane njihova lastnica, kljub temu pa njihov prvotni lastnik obdrži vsa pooblastila. Delnic za delnice se ne splača menjati, saj bi bile te spet obdavčene. Deleži v obveznicah pa niso obdavčeni.

Medtem, ko je večina managerjev nakup delnic podjetij, ki jih vodijo, opravila že pred več kot tremi leti, je bilo za tiste posameznike, ki so imeli in še imajo v lasti pretežni lastniški delež manj kot tri leta, davčna prihodnost še manj svetla. Ti bi ob prodaji pretežnega deleža plačali davek tudi pred letom 2005, pa čeprav so deleže kupovali v prepričanju, da jim davka na kapitalski dobiček po treh letih imetništva ne bo več treba plačati. Tudi zanje obstajajo rešitve iz zagate, ki pa so za davkarijo precej sporne. Možna je razpršitev kapitalskega deleža s prodajo po nabavni ceni. Kapitalskega dobička ob odsvojitvi zavezanec za dohodnino ne bi beležil, vendar bi se na tako shranjevanje delnic ali deležev pri (zelo dobrih) prijateljih davčna uprava verjetno hitro odzvala.

Težava, s katero se spopada davčni sistem, je tudi priznavanje cen, ki jih zavezanci dosežejo zunaj trga, saj ne obstajajo neke omejitve, kdaj te cene priznati in kdaj upoštevati tržne cene. V veliko primerih so v pogodbah zapisane cene določene prav z namenom, da bi se izognili plačilu davka od dobička iz kapitala. Zavezanec, ki bi se davku rad izognil se dogovori s prijateljem in mu proda delnice po nižji ceni, kot jih je kupil, čeprav so na trgu že dosegle višjo ceno. In če se zopet želi znebiti delnic, postopek ponovi. Vrednostne papirje tako med seboj prelagajo zdajšnji lastniki. To je sicer utaja, vendar samo, če davčna uprava dokaže, da je bil ta posel izvršen z namenom izogibanja davkom. Davčni organ sicer lahko v posebni obravnavi vsakega posameznega zavezanca z oceno ugotovi realno oceno, vendar to terja daljši postopek in seveda s tem poveča obseg dela (Borec, 2004, str. 18).

6.4. Ravnanje menedžerjev oz. pretežnih lastnikov

Že po prvih objavah predvidenih sprememb Zakona o dohodnini so menedžerji mrzlično pričeli računati, koliko davka od kapitalskih dobičkov, bi morali odriniti državi. Spremembe v zakonu, so namreč prizadele vse delničarje, ki imajo v lasti za več kot 60 mio delnic. Vsi

člani uprave Mercatorja so delnice, ki presegajo mejo in bi jih država obdavčila, prodali do konca leta 2004. Po njihovih stopinjah so šli še nekateri slovenski menedžerji. Nekateri so delnice prodali že prej, saj niso nameravali polniti proračunske blagajne.

Posledice davčne zakonodaje so destimulativne. Kapital zaradi davčnih razlogov še vedno beži iz države. Slovenci so v letu 2004 prek meja odnesli več kot milijardo evrov. Menedžerji zaradi dohodninske zakonodaje, kot lastniki zapuščajo svoja podjetja. Po podatkih Banke Slovenije so od leta 2001 slovenske pravne in fizične osebe odnesle v tujino skoraj dve milijardi evrov. Odliv kapitala se še posebno strmo povečuje v zadnjih dveh letih. V letih 2001 in 2002 je na tuje odteklo za okoli 260 milijonov evrov kapitala, lani se je številka glede na predlani več kot podvojila. V letu 2004 se je selitev kapitala prek meje okrepila še bolj - samo v prvih desetih mesecih so Slovenci prek meje odnesli za več kot 800 milijonov evrov denarja, ki so ga večinoma vložili v tuje vrednostne papirje, preostali del pa namenili za neposredne naložbe (Kovač, 2004a, str. 7).

Glavni direktor Luke Koper, Bruno Korelič je že 5. maja 2004 prodal pet tisoč delnic Luke v skupni vrednosti 43,5 milijona tolarjev. Za prodajo so se kmalu odločili tudi Borut Mokrovič iz Term Čatež, Lojze Deželak iz Kolinske in Albin Matavž iz Cometa. V Mercatorju je celotna uprava napovedala prodajo delnic že v letu 2004. Pri tem so v obvestilu za javnost izrecno poudarili, da je prodaja vezana izključno samo na vpeljavo novega dohodninskega zakona in nima nobene povezave z nezaupanjem v njihovo podjetje. Spremembe dohodninskega zakona so namreč prizadele vse, ki imajo v svoji lasti nekaj več kot 2500 delnic Mercatorja. Petčlanska Mercatorjeva uprava je imela, kot je razvidno iz delniške knjige, v lasti 68.034 delnic Mercatorja, kar je predstavljalo 2,12 odstotka vseh delnic te največje slovenske trgovske družbe. Največ, 47.041 delnic je bilo v lasti predsednika uprave Jankovića, člana uprave Jadranka Dakič in Aleš Čerin sta imela vsak po 6000 delnic, Marjan Sedej je bil lastnik 5950 delnic, Stanislav Brodnjak pa 3070 delnic (Černetič, 2004, str. 4).

Zoran Janković je 24.12.2004 v dveh svežnjih prodal 47 tisoč svojih delnic, in sicer po 41 tisoč tolarjev. Janković ima tako še 14 delnic Mercatorja. Electa Inženiring, ki je kupila njegov delež, je v lasti Electe Holdinga. V tej ima vsak od njegovih sinov 50-odstotni delež. Electa Inženiring je delnice plačala z denarjem in delnice so ostale v Sloveniji (Matejčič, 2004, str. 7). Če bi šle delnice čez mejo, bi Janković ravnal v nasprotju s svojimi trditvami, da podpira slovensko lastništvo. Še več, če želi ostati v Mercatorju, bi si zadnje zelo težko privoščil. S prodajo delnic svoji družini je šef Mercatorja rešil več dilem: ostal je šef svojih delnic, ni ogrozil svojega sedeža v Mercatorju, ostal je vzoren domoljub, in poskrbel za svojo družino. Plačal je sicer nekaj davka, a v primerjavi z novo obdavčitvijo zanemarljivo vsoto. S prenosom delnic na Elektro je opral dotedanje kapitalske dobičke, ki jih je imel na delnicah Mercatorja in bo pri eventualni nadaljnji prodaji obdavčen od nove osnove, to je cene, po kateri je kupoprodajno pogodbo sklenila Elekta (Zupanič, 2004, str. 5). 28.12.2004 so tudi

preostali člani uprave Mercatorja prodali svoje lastniške deleže, nekateri povezanim, drugi nepovezanim osebam.

Prvi mož KD, Matjaž Gantar je svoje premoženje zaradi davčnih razlogov preselil na Nizozemske Antile, kjer je ustanovil družinsko fundacijo, s tržno vrednostjo premoženja okrog 2,3 milijarde tolarjev. V skladu s svojimi liberalnimi načeli se strinja s tistimi, ki zaradi davčno neprijazne Slovenije prenašajo kapital v tujino. Matjaž Gantar iz KD Group ni prvi slovenski poslovnež, ki je svoje premoženje prenesel v tujino. Med večjimi primeri so še Darko Horvat z Aktivo, Sandi Češko s Studiem Moderna in Igor Lah, ki ga povezujejo z nizozemskim Muntaltom. Omenjeni podjetniki so v tujino prenesli vsaj 45 milijard tolarjev premoženja (Novkovič, 2004, str. 2).

Kljub temu, da je nova vlada zmanjšala obdavčitev pretežnih lastniških deležev, je bila ta poteza bolj jalova. Le redki direktorji so namreč obdržali svoje delnice v podjetjih, ki jih vodijo. Šef Juteksa, Milivoj Dolar je po prodaji delnic jasno povedal, da delnic Juteksa ne bo več kupoval, če bo davčna zakonodaja takšna, kot je zdaj. Svojo prodajo Juteksovih delnic je komentiral z razlogom, da ne vidi smisla v plačevanju neumnih davkov. Dolar je skupaj z družino prodal skoraj 12 tisoč Juteksovih delnic (2-odstotka vseh delnic podjetja), v 400 milijonov tolarjev skupne vrednosti prodaje (Sovdat, 2004a, str. 2).

Tabela 5: Prodaja direktorskih delnic v letu 2004

	Zoran Jankovič, Mercator	Bojan Papič, Lesnina	Herman Rigelnik, Auto-commerce	Aleš Čerin, Mercator	Jadranka Dakič, Mercator	Marjan Sedej, Mercator	Bruno Korelič, Luka Koper
Število delnic	47.000	2.228	71.142	6.000	6.000	5.850	9.400
Datum posla	22.12.2004	26.12.2004	26.12.2004	24.12.2004	24.12.2004	24.12.2004	21.12.2004
Cena delnice v SIT	41.000	269.230	5.500	40.733	40.544	41.000	8.200
Vred. posla v mio SIT	1.927,00	599,84	391,28	244,40	243,26	239,85	77,08
Kupec	Electa	Glen	Factor banka	Abanka	Abanka	Electa	Adriaфин

Vir: Černetič, 2004, str. 4.

Tudi predsednica uprave Probanke Romana Panjek se je odločila za prodajo svežnja delnic podjetju Trimo. Direktor Lesnine Bojan Papič je svoje delež v Lesnini prenesel na družbo Glen. Tudi predsednik uprave Merkurja, Bine Kordež je skupno prodal 1.374 Merkurjevih delnic (Grahek, 2004, str. 2). Nekateri člani uprav in nadzornih svetov so svoje lastniške deleže prodajali po kosih, denimo v Petrolu, drugi spet preko svežnjev, tretji na trgu, nekaj pa tudi s pogodbami mimo borze, kar se vidi v tečajnici pod postavko »preknjižbe«.

Prvi mož Agencije za trg vrednostnih papirjev, Neven Borak, je ob tem opozarjal, da bi davčni inšpektorji lahko upravičeno pod drobnogled vzeli nekatere prodaje delnic slovenskih menedžerjev tik pred uveljavitvijo nove davčne zakonodaje. Po njegovih besedah naj bi namreč obstajala možnost navideznih poslov. Glede na to, kako so bile prodaje predstavljene javnosti, tudi glede določenih zvez med prodajalci in kupci, je po Borakovem mnenju precej poslov, ki bi jih bilo treba pregledati (Weiss, 2005, str. 3).

Po besedah Zvezdane Gržina (Durs) navidezni pravni posli ne vplivajo na obdavčenje. Na navidezen posel kaže predvsem neobstoje denarnih tokov. Neustvarjeni denarni tok ob prodaji (ko kupnina ni nakazan takoj), je lahko le eden od argumentov za presojo navideznosti določene prodaje. Stara davčna zakonodaja namreč edino pri kapitalških dobičkih ni upoštevala obdavčitvenega stanja pri izplačilih, ampak ko je posel sklenjen. Če je posel sklenjen v letu 2004, bo tako kljub temu, da bo denar iz kupnine priteknel v naslednjih letih, obdavčen po starem zakonu. Po mnenju Boraka je verjetno šlo za navidezne prodaje, a so bile izpeljane zelo specifično in bodo verjetno težko dokazljive (Weiss, 2005, str. 3).

7. PREDLOGI IN SPREMEMBE NOVE VLADE O DAVČNIH REŠITVAH

Finančni minister Bajuk meni, da je potrebno za višjo gospodarsko rast in vstop v evropsko monetarno unijo ustvariti okolje, prijazno razvoju podjetništva. Tudi sam je potrdil, da je najočitnejša težava nove dohodninske reforme v obdavčitvi kapitalških dobičkov. Nekateri države sicer kapitalških dobičkov sploh ne obdavčujejo. Res pa je, da vsaka država rešuje to po svoje, ker ima svojo zgodovino. Tudi Slovenija ima svojo zgodovino in preoblikovanje družbene lastnine se ni izvedlo v skladu z načrtom in političnim soglasjem. Po Bajukovih besedah je zato potrebno in pravično, da so ljudje, ki so v tem procesu prišli do premoženja in lahko danes zato uživajo kapitalške dobičke, obdavčeni, toda toliko, da bodo lahko še naprej delali (Zagorac, 2004, str. 5).

Snovalci davčnih zakonov so v večini politiki, ki se obnašajo racionalno in poskušajo s kratkoročnimi rešitvami zbuditi simpatije pri teoretično slabo podkovanih volivcih. Vlada zato davčne reforme (podobno kot pokojninske ali zdravstvene) nikoli ne bi smela pripravljati pred koncem, temveč po začetku mandata. Davčne reforme ne bi smela voditi želja po preganjanju možnih davčnih utajevalcev in popravljanju krivic, temveč mora biti

njen glavni motiv zdrav gospodarski razvoj. Zato je pomembno, da se začne nova vlada z davčno reformo ukvarjati takoj, da k njej pritegne dobre strokovnjake in jo temeljito pripravi. Pri tem ne sme preveč popuščati lobijem in sindikatom. Trenutek za to je v Sloveniji pravi, saj so prihodnje volitve še daleč. Od že sprejetih rešitev naj vlada ohrani tisto, kar je v zdajšnjih zakonih dobrega in popravi, kar je slabega. Poskrbi naj, da bo nov davčni sistem preprost in razumljiv in da bo omogočal čim manj izjem. S tem in z usposobljenjem davčne uprave naj poskrbi, da bodo državljani in podjetja dosledno plačevali davke. S korenito omejitvijo sive ekonomije na eni strani in z racionalizacijo javne uprave na drugi naj ustvari prostor za znižanje splošne ravni davkov. Le s tem bi lahko končno ustavila vse, ki svoje goljufije utemeljujejo s prevelikimi davčnimi bremenmi.

Nova vlada je obdavčitev kapitalskih dobičkov za začetek le omilila. Obdavčitev ostane za vse enaka, če dosežejo kapitalski dobiček s prodajo deleža, ki so ga imeli v lasti manj kot tri leta. Dobiček se prišteje dohodninski osnovi in je obdavčen po dohodninski lestvici. Novela uvaja le zmanjšanje obdavčitev kapitalskih dobičkov imetnikov pretežnih lastniških deležev, ki bi bili po novem letu obdavčeni večno. Sedaj bodo po preteku obdobja treh let, po katerem so sicer vsi ostali kapitalski dobički neobdavčeni, imeli na voljo posebno davčno olajšavo, ki bo zmanjšala stopnjo davka. Za razliko od ostalih imetnikov kapitalskih dobičkov bodo torej še vedno obdavčeni tudi po treh letih, le nekoliko manj. Pri dobičkih iz pretežnih lastniških deležev se v davčno osnovo šteje le 40-odstotkov dobička, če je prodan več kot tri leta po nakupu. V 50-odstotnem dohodninskem razredu to pomeni 20-odstotno efektivno obdavčitev tega dobička. Pri prodaji prej kot v treh letih se upošteva enaka obdavčitev kot pri preostalih zavezancih. Definicija pretežnega lastniškega deleža se ne spreminja, pa čeprav prejšnja vlada za njeno opredelitev ni imela strokovne podlage, je povedal Bajuk. Za pretežni lastniški delež tako velja posest 60 milijonov tolarjev kapitala v družbah s kapitalom nad 200 milijoni tolarjev. Se bo pa tudi v noveliranem Zakonu o dohodnini ohranila dosmrtna obdavčitev dobička od prodaje lastniških deležev. Po uveljavitvi spremenjenega zakona bo moral lastnik ob odsvojitvi pretežnega lastniškega deleža plačati 20-odstotni davek, ne glede na to, kdaj se bo to zgodilo, danes, jutri, čez 10, 15, 20 let ali kasneje (Javornik Cajnko, 2004a, str. 2).

Z novelo Zakona o dohodnini je vlada predlagala do 20-odstotno obdavčitev kapitalskih dobičkov pretežnih lastnikov. Po poslovniku državnega zbora nova vlada nima možnosti ponovnega vlaganja omenjenih sprememb, zato jih je uveljavila prek koalicijskih poslancev. Skladno s sprejetim predlogom se bo za 60-odstotkov zmanjšala davčna osnova od dobička iz kapitala, ki je dosežen z odsvojitvijo pretežnega lastniškega deleža ali njegovega dela. Predlagana sprememba temelji na vladni oceni, da veljaven sistem obdavčevanja dobička iz kapitala iz odsvojitve pretežnih lastniških deležev ne prispeva k pričakovani gospodarski rasti, razvoju podjetništva in razvoju kapitalskega trga, zato meni, da ga je potrebno ustrezno spremeniti. S predlagano spremembo se vzpostavlja davčno bolj konsistentno in ekonomsko vzpodbudno okolje za uspešen razvoj slovenskega gospodarstva.

Bajuk je napovedal, da bodo prilivi v proračun iz tega naslova po novem zagotovo višji kot v zadnjih dveh letih: lani so znašali 62 milijonov tolarjev, letos bodo po ocenah približno 150 milijonov tolarjev. Obe številki sta po njegovi oceni veliko prenizki, kar je posledica zakonodaje, ki je bila veljavna skozi celo desetletje (Javornik Cajnko, 2004a, str. 2).

Strokovna javnost se strinja, da gredo spremembe v pravo smer, vendar bi vlada morala za enakopravno obdavčitev znižati tudi stopnjo obdavčitve kapitalskih dobičkov za vse, ne samo za premožne državljane, in po plačilu 20-odstotkov davka na kapitalski dobiček izvzeti tudi te prihodke iz dohodninske osnove.

7.1. Zamisli obdavčitve kapitalskih dobičkov za bodočnost

Vlada v Sloveniji dopušča tudi možnost davčne reforme z uvedbo enotne davčne stopnje. Pri tem se pojavlja nevarnost socialnih razlik, saj bi pri dohodnini to pomenilo precej manjšo obremenitev za bogate. Možno bi bilo postaviti visok prag neobdavčenih dohodkov in bi s tem razbremenili ljudi z nizkimi dohodki.

Najbolj odmeven primer enotne davčne stopnje je v zadnjem času Slovaška. Slovaška je v letu 2004 uvedla 19-odstotno davčno stopnjo za tri vrste davkov – dohodnino, davek na dobiček podjetij in DDV. V državi so z reformo odpravili 21 različnih tipov direktne obdavčitve in tudi prejšnje dohodninske razrede. Hkrati so zvišali prag za neobdavčene osebne prejemke. Kot pomembnejšo pridobitev poudarjajo poenostavitev obdavčevanja tako na osebni kot podjetniški ravni in manjše izogibanje obdavčitvi. Že pred Slovaško se je za enotno, 26-odstotno davčno stopnjo pri dohodnini leta 1996 odločila Estonija, sledili sta ji Latvija (25-odstotkov) in Litva (33-odstotkov). Za enotno davčno stopnjo s 16-odstotki se je letos odločila tudi Romunija. O enotni davčni stopnji razmišljajo še v drugih državah, tudi v Nemčiji. Toda Slovenija se ne more primerjati s Slovaško, saj morajo tam iskati tuje vlagatelje, Slovenija pa je že bolj razvita (Kenda, 2005, str. 4). Po mnenju Marka Kranjca, ki vodi delovno skupino za spremembo davčnih zakonov, je v letošnjem letu za izvedbo takšne reforme premalo časa, a nova obdavčitev se napoveduje že v letu 2007.

Koalicija namerava na podlagi analize javnofinančnega položaja po stanju konec leta 2004 uveljaviti cedularno obdavčitev dohodkov od kapitala (dividend, obresti in kapitalskih dobičkov ter nepremičnega in premičnega premoženja) tako, da bo vzpodbujala varčevanje v bančnem sistemu in na kapitalskem trgu ter vse oblike vnovičnega vlaganja dohodkov od kapitala v razširjeno reprodukcijo ali razvoj gospodarske dejavnosti. Glede na izboljšanje likvidnosti kapitalskega trga bo koalicija po obljubah znova preučila smiselnost obdobja, po katerem kapitalski dobički niso obdavčeni, in predlagala primerno krajše obdobje.

8. SKLEP

Ugotovili smo, da so razlike med načinom obdavčitve kapitalskega dobička v evropskih državah precejšnje. Evropske države obdavčujejo dobičke iz kapitala, ki jih davkoplačevalci dosegajo, pri odtujitvi vrednostnih papirjev in drugih deležev v kapitalu podjetja ter nepremičnin. Sistemi obdavčevanja se precej razlikujejo glede na ročnost (kratkoročni in dolgoročni dobički), način določitve davčne osnove in način davčnega obravnavanja realiziranih izgub. Sloveniji sistema obdavčitve kapitalskega dobička ne bo potrebno prilagajati evropskim državam, ker je članicam prepuščeno, da v svoji notrani zakonodaji določijo svoja pravila za obdavčitev navedenih dohodkov. Vendar pa zgledovanje po njihovih sistemih lahko prinese kakšno pozitivno spremembo. V splošnem pa gredo predlogi sprememb obdavčitve dobička iz kapitala v smer evropske obdavčitve kapitalskih dobičkov.

Kapital je zelo težko obdavčiti. Nova vlada se je prvih popravkov nove davčne zakonodaje lotila pri pretežnih lastniških deležih. Javnost pričakuje, da se tam ne bodo ustavili, temveč bodo razmislili tudi o preostali obdavčitvi kapitala. Davčna stopnja za kapital namreč ne more biti enaka kot davčna stopnja za delo, razen če je tako nizka, da jo imetniki kapitala sprejmejo. Dejstvo je, da je davčno stopnjo kapitalu težko kar določiti oz. jo vsiliti. Pravzaprav se lastnik kapitala sam odloča, koliko je pripravljen plačati.

Kapital oziroma njegov velik del je precej bolj mobilni od dela. Kapital lahko brez domotožja in slabe vesti zapusti "rojstni kraj" in se premakne v bolj prijazen okolja. Lahko gre čez mejo in se kmalu znova vrne. Delo, v ozadju katerega smo ljudje s čustvi precej težje zapusti svoje najbližje, družino, prijatelje in se odpravi v davčno ugodnejše kraje. Torej je treba za več pobranega davka znižati davčne stopnje na kapital.

Najbolj pravičen predlog obdavčitve kapitala se mi zdi naslednji:

1. kapitalski dobički, obresti, dividende, dohodki iz vzajemnih skladov se izločijo iz dohodnine in obdavčijo po enotni davčni stopnji,
2. enotna davčna stopnja mora biti dovolj nizka, denimo 10 ali 15 odstotkov od dobička, da se imetnikom kapitala ne bo izplačalo izogibati davkom,
3. obdavčitev je večna. Odpravi se triletni rok, po katerem je dobiček povsem neobdavčen. Skupaj z enotno nizko davčno stopnjo bi spodbudili trgovanje na borzi in s tem povečali likvidnost,
4. davčna stopnja obdavčitve kapitala je enaka za vse, ne glede na višino dohodka. Obdavčitev samo pretežnih lastniških deležev je diskriminatorna.

Obdavčitev po zgornjih predlogih bi precej pripomogla tudi k zelenemu zapiranju davčnih lukenj, saj iskanje lukenj ne bi bilo več tako potrebno (Gostiša, 2004, str. 18).

Medtem, ko se v Sloveniji davki povečujejo, je v Evropi trend zmanjševanja davkov. Nekatere države se zavedajo, da se bosta ob prostem pretoku kapitala in dela konkurenca med državami in boj za vlagatelje še povečala. Slovenije glede tega ni izkoristila priložnosti, da bi ob vstopu v EU in ob vključitvi na enotni trg dajala znake, da si želi povečanja tujih naložb. Niti ne kaže znakov, da bi rada ustvarila podjetnikom in posameznikom prijazno davčno okolje. Res pa je, da ugodne davčne razmere niso ključni dejavnik konkurenčnosti zato, da bi se tujci odločali za vstop na nek trg. To dokazuje tudi doslej sorazmerno nizka efektivna davčna stopnja obdavčitve podjetniškega dobička, ki je bila očitno premalo za to, da bi k nam privabili več tujih naložb.

LITERATURA

1. Borec Črtomir: Kako preprečiti nepotrebno obdavčitev pretežnega lastniškega deleža z dohodnino. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 120, str. 18.
2. Cnossen Sijbren, M. Bird Richar: The Personal Income Tax. Phoenix from the Ashes?. Amsterdam : North-Holland, 1990. 321 str.
3. Černetič Brina: Prodaja direktorskih delnic. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 254, str. 4.
4. Gostiša Jure: Večno obdavčeni tudi mali delničarji z bogatejšo žlahto. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 250, str. 18.
5. Grahek Andraž: Dohodninska zanka davi 13 nesrečnikov. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 195, str. 2.
6. Javornik Cajnko Vita: Plačevanje davkov naj ne bo norost. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 252, str. 2.
7. Javornik Cajnko Vita: Manj obdavčeni kapitalski dobički. Časnik Finance, Ljubljana, 2004a, 220, str. 2.
8. Kenda Albina: Slovaška je lani pobrala več davkov od napovedi. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 32, str. 4.
9. Kordež Bine: Zaviralni učinki obdavčitve kapitala. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 219, str. 8.
10. Kos Suzana, Matejčič Katarina: Davki ostajajo, LDS pa o Mrkaiču kot o dvornem norčku. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 253, str. 5.
11. Kovač Stanislav: Davčna mitologija namišljenih pravičnežev. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 180, str. 8.
12. Kovač Stanislav: Davčni ekstremisti. Časnik Finance, Ljubljana, 2004a, 200, str. 8.
13. Matejčič Katarina: Sinova le hranita Jankovičev delež. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 251, str. 7.
14. Musgrave Peggy & Richard: Javne financije u teoriji i praksi. Zagreb : Inštitut za javne financije, 1993. 674 str.
15. Nidorfer Matjaž: Kakšen bo novi zakon od dohodnini. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 2003, 50, str. 38.
16. Novak Alenka: Tuji vrednostni papirji še vedno v davčni prednosti. Bančnik, Ljubljana, december 2003, str. 3.
17. Novković Goran: Gantar s svojim srebroma na Antile. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 250, str. 2.
18. Prusnik Matjaž: Obdavčitev dobičkov iz kapitala, obresti in dohodkov vzajemnih skladov po novem zakonu o dohodnini. Iks, Ljubljana, 2004, 8, str. 24-33.
19. Rednak Andreja: Davki: Nepripravljene na davčno reformo. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 2004, 43, str. 22.
20. Rosen S. Harvey: Public Finance. 5th ed. Boston : Irwin/McGraw, 1999. 608 str.

21. Simpson Glenn: Europe Nations Vie to Win Investments via Tax Cuts. Wall Street Journal Europe, Heerlen, 32(2005), 254, str. 28-30.
22. Sovdat Petra: Mramor naj še malo razmišlja o davkih. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 104, str. 2.
23. Sovdat Petra: Družina prvega moža Juteksa prodala premoženje v družbi. Časnik Finance, Ljubljana, 2004a, 251, str. 2.
24. Stanovnik Tine: Javne finance. 3. izdaja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 285 str.
25. Stanovnik Tine: Dohodki, dohodkovna neenakost in trg dela v Sloveniji pred tranzicijo in tranzicija. IB Revija, Ljubljana, 35(2001), 1, str. 14-29.
26. Šarman Robert: Dohodnina po novem – 1.del. Svetovalec iz Gospodarskega vestnika, 2004, 40, str. 64.
27. Šešok Klemen: Kaj bo prinesla nova obdavčitev kapitalskih dobičkov?. Časnik Finance, Ljubljana, 2001, 42, str. 17.
28. Šešok Klemen: Davčno neprivilačno okolje. Pravna praksa, Ljubljana, 2004, 20, str.3.
29. Vovk Karmen: Spremembe pri obdavčitvi kapitalskih dobičkov. Podjetnik, Ljubljana, 1997, 2, str. 54-55.
30. Weiss Monika: Dacarji, direktorje pod lupo. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 9, str. 3.
31. Zagorac Željka: Bajukov resor prevetрил Mramorjeve davčne zakone. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 241, str. 5.
32. Zalar Igor: Z nižjimi davčnimi stopnjami državi več davkov. Moje finance, Ljubljana, 2005, 1, str. 74.
33. Zupanič Jelka: Zoran Janković sodelavcem: Prodajte. Večer, Ljubljana, 60(2004), 269, str. 5.

VIRI

1. Davek na kapitalske dobičke.
[URL:<http://borza.gvin.com/borzaonline/cgi/GVBorzaFree.exe?F=60&STRAN=8>].
2. Davek od dobička iz kapitala.
[URL:http://www.davcnosvetovanje.com/dokument.asp?src=dokumenti/vred_obdavcitev.htm&nsl=Obdaveitev%20vrednostnih%20papierjev], 05.01.2005.
3. Dobički iz kapitala.
[URL: <http://www.dohodnina.com/datoteke/ZDoh-jan05.pdf>], 05.01.2005.
4. European tax handbook 2000 (elektronski vir). Amsterdam : IBFD Publications, 2000.
5. Kapitalski dobiček.
[URL: <http://www.publikum.si/slo/mala-sola/vrednostni-papirji/>], 15.01.2005.
6. Poročilo k predlogu zakona o dohodnini - prva obravnava. (Številka: 435-01/90-04/213, EPA 1088-III). Ljubljana, Komisija za gospodarstvo.
[URL: http://www.ds-rs.si/dejavnost/komisije/kg/porocila/kg13_por4.htm], 09.02.2004.
7. Pojasnilo predsednika Mercatorjeve uprave o odločitvi celotne uprave za prodajo Mercatorjevih delnic. Sporočilo za javnost, Ljubljanska borza.
[URL: http://seonet.ljse.si/view.asp?document_id=12504], 12.11.2004.
8. Ministrstvo za finance – dohodnina za kapitalske dobičke.
[URL: <http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=upost.html>], 05.01.2005.
9. Statistične informacije št. 336/2004. Nacionalni računi št. 4.
[URL: <http://www.stat.si/doc/statinf/2004/si-336.pdf>], 18.11.2004.
10. Mnenje državnega sveta ob obravnavi predloga Zakona o dohodnini – prva obravnava. Poročevalec Državnega sveta RS, Ljubljana, 12(2004), 7. str. 3.
11. Kako so v posameznih državah EU obdavčeni kapitalski dobički in dividende, ki jih dosegajo fizične osebe (Urad vlade za informiranje RS).
[URL: <http://evropa.gov.si/evropomocnik/question/335-75/>], 10.12.2004.
12. Presoja 86. Člena Zakona o dohodnini z vidika temeljnih ustavnih načel ustave RS. Strokovni svet za davčno finančna vprašanja.
[URL: <http://www.gzs.si/ArhivNovicPM.asp?ID=18428&IDpm=-1>], 08.12.2004.
13. The Complete WorldWide Tax & Financial Site.
[URL: <http://www.worldwide-tax.com>].
14. World Taxpayers Associations in Eastern Europe and Central Asia, Taxes in Figures: Highest and Lowest Taxes in the World.
[URL: <http://www.worldtaxpayers.org/statvat.htm>], 05.01.2005.
15. Zakon o dohodnini (Ur.l. RS, št. 54/2004, (56/2004, 62/2004, 63/2004 - popr.), 80/2004, 139/2004, 17/2005). 05.01.2005.